

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

TOKRAT GRE ZARES

Sindikalni odbor podjetja o samoupravnih dogovorih in o akcijskem programu izvršnega sveta skupščine SRS za stabilizacijo gospodarstva

Samoupravni sporazumi morajo biti sporazumi vseh delavcev. Smo proti vsem oblikam pritiska. Stabilizacijska prizadevanja so stvar celotnega kolektiva. Odločna usmeritev na lastne sile. Zmanjšanju investicij sledi zmanjšanje števila zaposlenih.

V petek, 8. julija je predsednik Viktor Pernat sklical sestanek sindikalnega odbora podjetja, na katerem so obravnavali vlogo sindikata pri sprejemanju samoupravnih sporazumov glede osnov in meril za delitev dohodka in osebnih dohodkov. Govorili so tudi o ukrepih v zvezi z ekonomsko politiko in stabilizacijo v letu 1971.

Seji je prisostvoval tudi glavni direktor podjetja ing. Hugo Keržan:

V obdobju priprav na verifikacijo samoupravnih sporazumov ter v dobi zamrznitve osebnih dohodkov smo v podjetju doživeli vrsto konfliktnih situacij. Delavci v obratu železokrivnice in poslovne enote Jesenice so prekinili delo ter zahtevali izplačilo osebnega dohodka ne glede na zakonske omejitve v letošnjem letu. Zakon o začasnih ukrepih na področju ugotavljanja sredstev za osebne dohodke v delovnih organizacijah nas je zatekel v zelo neugodni situaciji. Zakon namreč predpisuje, da smejo osebni dohodki v letu 1971 presegati povprečno izplačane osebne dohodke na delavca v letu 1970 za največ 11%.

V našem podjetju imamo delitev osebnih dohodkov urejeno tako, da se ugotavlja najprej masa osebnih dohodkov glede na doseženi dohodek v razmerju, ki ga vnaprej za celo leto predvidi gospodarski načrt. Tako je višina osebnega dohodka skladna z dosežetimi rezultati. Iz tako ugotovljene mase osebnega dohodka se izplačujejo prejemki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov, v katerem so za vsako delovno mesto predvidene startne osnove. Osebni dohodki so bili v letu 1970 izplačani v obliki akontacije. Ta je bila vedno manjša od doseženih sredstev s predpostavko, da bo možno, kot vsako leto, poračunati dosežene osebne dohodke v prvih mesecih letošnjega leta.

Zvezni zakon upošteva v izračunu povprečja samo izplačilo osebnih

dohodkov v letu 1970, katerega sme delovna organizacija povečati za 11%, in tako preračunano povprečje na delavca (izračunano iz ur) služi kot največji možni znesek za izplačilo osebnih dohodkov vsak mesec od januarja letos dalje. Omejnjeni zakon določa, da bo ta omejitev trajala do uveljavitve republiškega zakona o usmerjanju delitve dohodka, najdalj pa do 30. 4. 1971.

V Sloveniji je bil tak zakon sprejet februarja, v katerem je bilo zapisano, da omejevanje izplačil osebnih dohodkov velja še toliko časa, dokler ne bo začel veljati družbeni odgovor, ki ga sprejmejo izvršni svet SRS, gospodarska zbornica in zveza sindikatov. Izvršni svet pa je sklenil, da se osebni dohodki odmrznejo šele po sprejemu samoupravnega sporazuma, ki ga sprejmejo gospodarske organizacije. Tako je prišlo do različnih tolmačenj in negotovanj. K temu se je pridružil še zavlačevanje okrog podpisa samoupravnih sporazumov, vendar ne po naši krivdi, zato je del naših delavcev skušal priti do povečanih osebnih dohodkov s pritiskom.

V času prekinitve dela smo skušali položaj reševati z lastnimi silami in okviru danih možnosti. Vendar konfliktna situacija niso stvar delovne organizacije, temveč širše družbene skupnosti. Povod za prekinitve dela so bile zahteve delavcev, da se jim izplača osebni dohodek iz leta 1970, kar pa glede na zakonske predpise nismo mogli storiti. Po drugi strani pa so bili povodi za štrajk tudi nestrpnost posameznikov, nerazumevanje gospodarskih ukrepov ter v končni fazi tudi neprimerni začasni sistemski ukrepi. Takšni in podobni konflikti vplivajo na politično in gospodarsko situacijo ter povzročajo nezadovoljstvo v kolektivu.

Res, da pade v takih situacijah del krivde na posameznike in družbeno politične organizacije, ki niso znale ali mogle delavcem pravilno

in pravočasno raztolmačiti za družbeno skupnost tako pomemben ukrep, kot je usrverjanje osebnih dohodkov, vse do trenutka, ko so delavci že prekinili delo. Skoda, ki je nastala v proizvodnji, pa je ostala nepovrnjena in jo bo nosil celoten kolektiv, torej tudi tisti, ki zanj niso sploh ni krivi.

Nadaljevanje na 2. str.

Smo za dosledno izvajanje stabilizacijskih ukrepov pri nas

Direktor komercialne službe dipl. ing. Janez Gričar o perspektivah jutrišnjega dne, ki po njegovem mnenju niso ravno rožnate — Nove omejitve v investicijski politiki — Večje zahteve investitorjev po kreditiranju — Vsi hočejo postati za vsako ceno veliki — Nismo črnogledi, toda prihaja doba suhih let

Celotno jugoslovansko gospodarstvo je aktivno vključeno v stabilizacijske ukrepe, ki pa bodo pokazali vso svojo ostrino in s tem svojo učinkovitost (pa tudi posledice), ko bodo sprejeti vsi ukrepi in predpisi za njeno dokončno uresničitev. Prav gotovo bodo ti ukrepi vplivali tudi na standard posameznika, saj je le-ta tesno povezan s procvitom ali težavami delovne organizacije, v kateri dela. Vso težavnost takih ukrepov bo med prvimi občutilo prav gradbeništvo, ki je pač panoga gospodarstva, ki med prvimi registrira in mora prebroditi vse dobre in slabe utripe celotnega gospodarstva. V letih 1969 in 1970 je bila naša stroka v veliki konkurenturi, zdaj pa prihajamo v obdobje večjih težav.

Zdaj moramo pričakovati nove omejitve v investicijski politiki, čeprav se o njih le še ugiba, pa jih vendar z vso resnostjo, verjetnostjo pa tudi zaskrbljenostjo pričakujemo. Nekateri ukrepi v tej smeri so že tu, saj so sklepi poslovnih bank o začasnih ustavitvi odobravanja novih investicijskih kreditov za nas že dovolj jasen in boleč znak, da bo konkurenca vedno bolj ostra in

neusmiljena, da se bo delo prevzemalo zopet po skrajno nizkih cenah ter da ne bomo smeli odklanjati manjših del, saj bodo taka dela, ki jih bomo financirali investitorji iz lastnih sredstev, verjetno začasno v glavnem edina nova dela, ki bodo krita z likvidnimi sredstvi.

Izjava bank, da bodo do jeseni pregledale od njih kreditirane investicije, ali so investicijske vsote realne, koliko je prekoračitev itd., ne izključuje možnosti, da se tudi začasno ustavi kaka gradnja, ki je že v teku, ali da se dinamika kreditiranja podaljša ter zato podaljša naš dovršitveni rok, kar pomeni zmanjšanje števila tam zaposlenih ljudi, zvečanje režije in s tem slabši finančni uspeh tega objekta.

Verjetno ne povzroča toliko skrbi možnost, da bi nekatera dela ustavili, saj tega ne more biti veliko. Bolj nas skrbi prekinitve odobravanja novih investicij, saj je pretežni del naše osnovne delavnosti v delih do tretje faze, nakar se vedno bolj vključujejo naši kooperanti z obrtniški in instalacijski deli, v tem ko se zidarji, tesarji sproščajo in bi jim morali najti delo na novih gradnjah. Akcija bank, da bodo najprej financirale celoten zaključek pričetih del, povzroči padec osnovne gradbeniške dejavnosti, dokler ne bodo zopet odobrene nove investicije. Dela od tretje faze naprej namreč do vključno dobave in montaže strojev (vse to financira banka in ima to za »dovršitev« objekta) terja še mnogo časa in denarja pri zelo majhni angažiranosti osnovnih gradbenih kapacitet. V tej akciji bank je za nas največje znamenje bodočega »subega« obdobja.

● Zastoji pri verifikaciji samoupravnih dogovorov so povezani s stabilizacijskimi ukrepi

Zastoji in ovire pri postopkih za verifikacijo samoupravnih dogovo-

rov dajo tudi misliti, če niso posredno povezani s stabilizacijskimi akcijami, saj zamrznjene plače, ki ne sledijo rasti življenjskih stroškov, na drugi strani pa stalna rast cen občutno slabita splošno potrošnjo. Samoupravni organi so s svoje strani maksimalno pospešili osvojitve samoupravnih dogovorov v gradbeništvo v želji, da bo možno s temi čimprej prilagoditi osebne dohodke rastočim življenjskim stroškom ter slediti tistim gradbenim podjetjem, ki so jim osebne dohodke odmrznili, oz. osebnim dohodkom v republikah, kjer so gradbeništvo sploh v celoti izvzeli iz zamrznitve. V aprilu, maju in nato najkasneje v juniju pričakovanja verifikacija samoupravnih dogovorov se bo žal po vseh znakih sodeč, zavlekla tja v jesen. To pa ne bo povzročilo le nemir in nezadovoljstvo, temveč tudi odhod dobrih delavcev v podjetja, ki lahko nudijo debelejšo kuro. Pri tem bomo pa v Sloveniji brez lastne krivde vse to le brezmočno ugotavljali in kasneje težko popravili, saj bomo najprej izgubili boljše delavce.

Pregled angažiranosti naših poslovnih enot po stanju 1. julija 1971 za čas do konca leta 1971 ne vzbujajo skrbi, saj so ta dela pretežno vsa že v polnem teku ter bodo morali biti objekti, ki nimajo celotnega finančnega kritja, zajeti v napovedano akcijo bank, da ta pričetna dela prvenstveno kreditirajo do njihove dovršitve. Seveda na ni izključeno, da bo izjemoma kak objekt tudi ustavljen (npr. Titan-dioksid v Celju?).

Nadaljevanje na 2. str.

Seja sindikalnega odbora podjetja

NEIZPOLNJENE OBLJUBE

Lani decembra je zvezna skupščina sprejela zakon, po katerem se osebni dohodki v letu 1971 zamrznejo v višini 11% nad lansko ravnijo. Hkrati je bila naložena obveznost republikam, da sprejmejo zakone o sporazumevanju za usmerjanje delitve in obenem odmrznejo določeno raven osebnih dohodkov.

V Sloveniji je bil tak zakon sprejet 11. februarja letos. V 25. členu tega zakona je zapisano, da zamrznitev velja še toliko časa, dokler ne bo začel veljati družbeni dogovor, vendar najdlje do 30. aprila 1971.

Pismeni ljudje, ki zaupajo zakonskim določbam, so v kolektivih tolmačili delavcem, da zamrznitev po prvem maju ne bo več. Žal so se usteli in tako je prišlo do prve neizpolnjene obljube. Zakaj?

Izvršni svet je uvidel, da družbeni dogovor ne bo mogoče podpisati do 30. aprila, zato je že pred iztekom tega roka sklenil, da se odmrznitev uveljavi lahko šele po sprejemu samoupravnega sporazuma.

28. maja je bil podpisan družbeni dogovor. Takoj zatem je bil izdelan predlog samoupravnega sporazuma v gradbeništvu, ki je bil poslan podjetju v sprejem. Podjetja so morala v predpisanim roku 15 dni odgovoriti, ali sprejemajo sporazum ali ne. In res, 16. junija je večina udeleženk sprejelo sporazum. Preostalo je še soglasje republiškega odbora sindikata in verifikacijske posebne komisije. Predvidevalo se je, da bo do tega prišlo do konca junija.

Zato smo obvestili naše člane kolektiva, da bodo nove osnove najbrž obračunane že z julijskim obračunom. Vendar je ostala tudi druga previdnejša obljuba (»najbrž«) neizpolnjena. Zakaj tokrat?

Metodologijo za primerjanje sporazuma z zakonom so podpisniki družbenega dogovora (izvršni svet, zbornica, sindikati) sestavili z enomesečno zamudo, točno 30. junija letos. Verifikacijska komisija je obvestila vse udeležence sporazumevanja, da ne bo verifikirala sporazumov, če ta metodologija ne bo izpolnjena.

Svoj delež v zamujanju pa imajo tudi republiški sindikati, ki so šele 8. julija na plenarni seji sprejeli izhodišča, ki jih morajo upoštevati vsi sporazumi, sicer ne bodo dobili soglasja od sindikatov. Eno od pomembnih izhodišč je obveznost vrednotenja nadurnega dela z najmanj 50% več kot delo v rednem delovnem času.

Zanimivo je, da nam eni kot drugi očitajo, da preveč hitimo pri sporazumevanju (kot da ne bi imeli težav z zamrznitvijo osebnih dohodkov), da grozimo s štrajki in da neizvedljive stvari obljublamo ter da imamo zato težave v kolektivih.

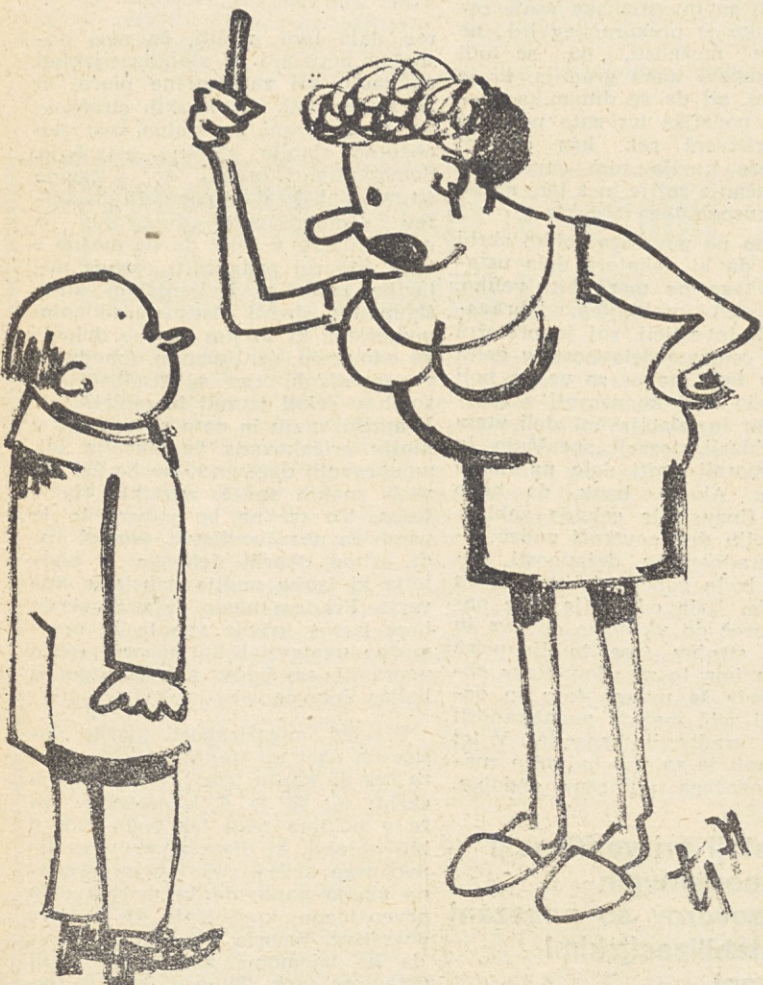
Nič pa nismo slišali o tem, da nekateri kasnije, in to ne malo ter s tem zavirajo proces sporazumevanja in odmrznitev osebnih dohodkov. Nič nismo tudi slišali, da bi kdo postavil vprašanje odgovornosti zaradi zamujanja izdelave osnov (metodologija, izhodišča), potrebnih za samoupravno sporazumevanje, čeprav je republiški zakon v veljavi že nekaj mesecev, zakon o delitvi dohodka pa še dlje.

Kdaj bo tedaj sprejet samoupravni sporazum? Smo pred tretjo obljubo! Če ne drži zakonska norma, potem ne kaže več obljubljeni.

Sporazum bo sprejet, ko ga bo potrdila verifikacijska komisija. Kdaj pa bo to? Ko bodo vsa podjetja poslala izpolnjeno metodologijo (obrazce s podatki) in hkrati soglasala s spremembami, nastalimi zaradi pripomb verifikacijske komisije in izhodišč sindikatov.

Če ne bo posebnih zadržkov...

Žal imamo pri plačah zamrznitev, pri cenah pa skoraj da ne. Nehote živimo in delamo v razmerah pod vtisom, da se zavestno in bolj ali manj neupravičeno (ostali gradbinci Jugoslavije nimajo zamrznitve), tiščijo plače navzdol, medtem ko odgovorni ljudje zunaj kolektiva niso storili vsega, da bi jim uspelo tšičati v taki meri navzdol tudi cene. Pri tem pa je najbolj prizadet delavec z nizkim osebnim dohodkom, vsekakor dosti huje kot tisti, ki je odgovoren za tako stanje.

— Ti bom že pokazala nelikvidnost. Če bi bila pa kakšna taka v vročih hlačkah, bi bil hitro likviden!

Pred kratkim se je končala razprava o organizaciji nove službe pri centrali podjetja. Izoblikovana je razvojno-organizacijska služba, ki bo usmerjena v perspektivni razvoj podjetja, za razvoj dejavnosti, za katere je bilo že dalj časa čutiti, da zaostajajo.

V ekonomski politiki, ki jo je s svojim stabilizacijskim akcijskim programom že sprejel izvršni svet skupščine SR Slovenije, bo tudi naše podjetje moralo najti svoje mesto, če se bo hotelo učinkovito prilagoditi restriktivnim ukrepom na področju gradbeništvu.

Nekrita investicijska poraba bo kot del dosežane nesmotrne gospodarske politike in kot eno od žarišč nelikvidnosti v gospodarstvu gotovo tako omejena, da bo to vsekakor vplivalo na možnosti za uspešno poslovanje našega podjetja.

Prav v takih »neperspektivnih« razmerah bo morala tudi razvojno-organizacijska služba odigrati določeno vlogo. Služba bo v principu delovala v smeri študijske obdelave posameznih razvojnih nalog na področju tehnologije, organizacije dela in poslovanja ter ekonomike poslovanja, pri čemer bodo morale biti upoštevane optimalna funkcionalnost, ekonomičnost in rentabilnost predlaganih rešitev.

Zaradi že omenjenega zmanjšanja obsega investicijske porabe ob sorazmerno še nezmanjšanih kapacitetah gradbenih podjetij v naši republici se bodo gotovo spremenile tržne razmere. Ostrjša bo konkurenca glede kvalitete, ekonomske cene in rokov gradbenih storitev.

Skratka, morali bomo poslovati kvalitetnejše, cenejše in seveda tudi hitreje reagirati oz. se sproti prilagajati razmeram na trgu gradbenih storitev, če bomo hoteli obdržati primerno raven zaposlitve in dohodka.

S temi problemi se bo tudi nova razvojno-organizacijska služba morala ukvarjati, seveda v sodelovanju z vsemi enotami in strokovnimi službami v podjetju, od katerih bo pričakovala tudi določene spodbude za svoje delo.

Tako bi npr. pretehtane tehnične rešitve, razni variantni projekti (ki naj bi bili že vnaprej pripravljeni in na razpolago), boljši organizacij-

ski prijemi itd. pripomogli k racionalnejšemu in učinkovitejšemu poslovanju in s tem k čimprejšnji prilagoditvi novim tržnim razmeram. In dalje, v stabilizaciji, ko bo obseg gospodarskih investicij bolj zoren, se bomo morali morda bolj orientirati na gradnjo stanovanj.

V akcijskih programih za stabilizacijo gospodarstva (izvršnega sveta in drugih družbeno-političnih organizacij) je namreč poudarjena potreba po hitrejši gradnji stanovanj. Družbenopolitične skupnosti, ki bodo razpolagale s sredstvi dela stanovanjskega prispevka, bodo po sprejetju predpisov o usmerjanju stanovanjske graditve gotovo želele pospešeno gradnjo cenejših stanovanj.

Bilo bi smotno že sedaj opraviti vse priprave za zagotovitev del na tem področju.

Razvojno-organizacijska služba bo po svoji zasedbi tudi tu lahko sodelovala.

Zdaj, ko je dokončno izoblikovana, jo je potrebno čimprej izpopolniti z ustreznimi kadri, da bi lahko začela uspešno delovati.

Vinko Koleta

NADALJEVANJE S PRVE STRANI ★ NADALJEVANJE S PRVE STRANI ★ NADA

Gre zares

Ko se bijemo za odmrznitev osebnih dohodkov, se hkrati pojavljajo še težji problemi, kot so: nelikvidnost, ustavljanje del, neplačevanje situacij in podobno. Tako smo npr. v aprilu realizirali za 42 milijonov, v maju za 46, v juniju pa le 36 milijonov dinarjev. Obratnih sredstev pa seveda primanjkuje. Vse to vodi k razmišljanju o zmanjšanju zaposlenih, oziroma bomo morali ustaviti sprejem novih delavcev. Vrsta teh in novih gospodarskih ukrepov nas ne sme najti nepripravljenih, zato je nujna in odločna usmeritev na lastne sile ob pospeševanju discipline, gospodarjenja in integracije v podjetju, je v razpravi dejal ing. Keržan. Poostreni ukrepi so nedvomno v prid celotni družbeni skupnosti.

V razpravi so zahtevali večjo odgovornost in spoštovanje naših internih predpisov, ki so že sprejeti in, ki jih bomo morali še sprejeti zaradi stabilizacijskih ukrepov v samem podjetju.

Razpravljali so tudi v predvidenih spremembah pri izplačevanju teoretske dodatka ter sklenili, da odgovorni delavci po enotah pripravijo podatke, koliko delavcev in za koliko bi bilo prikrajšanih pri prevoznih stroških, oziroma pri spremembi pravilnika o izplačevanju terenskega dodatka.

Ob zaključku so imenovali komisijo (v sestavi Zupančič, Uhan, Cepuš, Jeršan), ki iaj pripravi ustrezne materiale za razpravo v sindikalnih organizacijah o gradivu samoupravnih sporazumov.

Razpravljali so tudi o pripravah za športni dan Gradisa ter sklenili, da bodo letošnje športne igre Gradisa v Ravnah na Koroškem, in sicer 28. in 29. 8. 1971.

Športne igre gradincev Slovenije pa bodo 3., 4. in 5. septembra 1971. Organizacijo teh iger pa je prevzela delovna organizacija »Izolirka« iz Ljubljane.

Pohvalili so tudi celjske mladince, ki so na področju športa zadnji čas dosegali največje uspehe.

L. Cepuš

Izvajanje

● Čim večja je inflacija, tem manjša je dejanska kupna moč kreditirane zneska

Pri kreditih, ki so v bankah še v postopku ali kjer morajo investitorji kreditu priključiti svoja sredstva ali kjer investitorji iščejo dodatna sredstva, pritiskajo investitorji v mnogih primerih na izvajalce, pogosto celo po nasvetih bank, ali groze s konkurenco, da bi pristali na odloge plačil ter s tem gradnjo delno kreditirali. V mnogih primerih pa investitorji celo zahte-

vajo oročanje večjih vsot, največkrat kot zneske za pologe. Vsaka oblika kreditiranja je za izvajalca boleča, posebno danes, ko je splošna nelikvidnost že notorična in ko monopolni proizvajalci osnovnih materialov (cement, železo) grozijo z ustavitvijo dobav, če računani niso sproti plačani ali celo avansirani. Kreditiranje investitorjev pa bo še bolj kritično, če se bo uresničila grožnja, da kreditiranih zneskov ne bodo priznali kot dohodek do njihovega dejanskega plačila. To bo povzročilo, da bo finančni obračun tako kreditiranega objekta pokazal, kot da je bil objekt zgrajen za toliko ceneje, kolikor je znašala kreditirana vsota. Temu primerna bo tudi možnost delitve, ustvarjanja skladov itd. Ob plačilu posamezne tranše tega kredita pa se bo dohodek za toliko povečal, čeprav je bilo to delo npr. že eno ali dve leti prej zaključeno, ter je zato možno, da si bodo ta dohodek delili nekateri novi člani kolektiva, ki ob času dejanske graditve tega objekta sploh niso bili prisotni.

Čim večja je vsakoletna inflacija, toliko manjša je dejanska kupna moč kreditiranega zneska na dan zamaknjenega plačila.

V našem podjetju smo izračunali, da ima 100 din, ki smo jih npr. kreditirali v začetku leta 1969, ob koncu leta 1969 kupno moč samo še 88 din, v letu 1970 pa se je kupna moč v podjetju zmanjšala za 18 din (leta 1969 za 12 din). Seveda je to manj boleče, če upoštevamo, da so istemu zakonu inflacije podvržena tudi vsa bančna posojila in avansi. Ta tehnična inflacija pa se zopet nagiba v slabo tistega izvajalca, ki ima zaradi splošne nelikvidnosti več dolžnikov kot upnikov, kar znaša v saldu pri Gradisu trenutno skoro že 100 milijonov novih din.

● Prislovica »Bo že kako« mora v času izvajanja stabilizacijskih ukrepov odpasti

V pričakovanju restrikcij in s tem v boju za investitorja občutimo na tržišču, da skušajo izvajalci ugoditi vsem razpisnim in kasnejšim dodatnim pogojem in zahtevam pri oddaji del in pri tem sprejemajo težke pogoje kreditiranja, oročanja, penalov, fiksne enote cene (celo za dobo do 2 let) ali celo prevzem celotnih objektov na ključ, pa čeprav pri pomanjkljivih projektih. Pri tem se zavedajo, da nudijo več, kot zmorejo, tolažeč se z znano neodgovorno prislovico »bo že kako«. Seveda razsodni in gospodarni ponudniki ob takih »padalcih« (ki jih ni malo) ostanejo praznih rok z edino zavestjo, da so trezno gospodarili, investicija pa je vseeno prišla v druge roke. Prav v tem je danes težava, da je v Sloveniji 64 gradbenih podjetij, ki mrzlično iščejo delo in ki hočejo skokovito in za vsako ceno večati svojo letno realizacijo ter čimprej postati »velika«. Žal to podpirajo v veliki meri investitorji, ki niso kritični in pri ponudbah ne presojajo trezno, kaj zmore kdo in se ne zavedajo, da je in-

nančna nerealna ponudba vir vseh kasnejših težav in sporov tako glede kvalitete, terminov, izsiljevanj itd. Spomnimo se pri tem le »Tehnograde« in njegovih hotelov v Istri. Žal je bila to bridka in draga šola za konkretnega investitorja, ne pa tudi opozorilo drugim investitorjem!!!

Gornje navedbe nas ne smejo voditi v pretirano črnoglednost, bodo naj pa opozorilo, da črta konjunktura z leti niha in da zopet prihajamo v dobo »suih let«, kar smo v gradbeništvu doživljali že vsakih 4-5 let. Torej imamo v tem že več ali manj izkušenj, čeprav bo verjetno tokrat amplituda nihanja najbolj nizka.

Vse občasne težave, ki jih je moral Gradis uspešno prebroditi v 26 letih svojega obstoja, nas prepričujejo, da smo sposobni prenesti večjo težo, kot pa jo nosimo sedaj, enako kot jo morajo prenašati tudi ostale panoge gospodarstva.

Skušati moramo povečati našo proizvodnjo pri istem številu ljudi, opreme in s čim manjšim dvigom količin porabljenega pomožnega materiala (opaži, odri itd.) ter štednjo reprodukcijskega materiala, računati pa moramo tudi z morebitno neprijetno nujo, če nam bodo naloge upadale, da bo treba postopoma skrócić število članov kolektiva v proizvodnji kot tudi v administraciji, pričeni pri tistih, ki ne bodo hoteli pomagati in razumeti, da je treba vsak dinar pred delitvijo tudi prigrisposodariti.

Ne smemo imeti le za besede parole že nestetokrat glasno poudarjeno potrebo po štednji, doslednosti obračunavanja del, izterjevanju, zboljšanju organizacije, dvigu discipline in storilnosti, s tem zaostri konkurenčnost ponudbe (in tudi kasnejšega uspešnega izvajanja po teh cenah!), si pridobivati predvsem tista dela, ki so finančno krita itd.

Sicer pa bomo vse te »recepte« našli v mnogih dosedanjih člankih našega Gradisovega vestnika, treba jih bo le še res izvajati in to še prej, preden nas bo v to prisilil položaj. Morda je letos še priložnost, da si ustvarimo malo rezervo za prebroditev začetnega težkega obdobja v naslednjem letu.

Vsa ta razmišljanja so bila zapisana v začetku julija, upajmo torej, da v času najbolj pesimističnih prognoz za bodoče obdobje gradbeništvu ter da bodoči dejanski ukrepi ne bodo v celoti tako prizadeli naš »ceh«.

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor Odgovorni urednik Ljudež Cepuš Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

Želimo, da bi bili naši delavci zadovoljni

Stanovanjski problemi v podjetju so že od nekdaj pereči, še posebno pa velja to za Ljubljano.

Trenutno imamo v Ljubljani dva zidana samska domova, veliko naselje v Tomačevem, vsem ko bo novi samski dom v Novih Jaršah gotov v jeseni. Predvidevamo tudi dvig samskega doma v Bavdkovi še za eno nadstropje. Tako bomo povečali kapaciteto samskih domov, poleg tega pa postopoma likvidirali lesene barake v tomačevskem naselju, skratka podjetje vlagala ogromna sredstva za izboljšanje stanovanjskih razmer zaposlenih samskih delavcev.

Ko smo nedavno vprašali vodjo samskih domov v Ljubljani Antona Svajgerja, nam je med drugim naštel vrsto problemov.

Želimo, je začel pripovedovati tov. Svajger, da bi bili delavci v naših stanovanjih zadovoljni, saj jim je skromna postelja v naselju njihov drugi dom. Toda vse pa ne teče tako gladko. Na eni strani imamo velike težave glede finančnih sredstev, po drugi strani pa bi vsak stanovalec želel čimmanj plačati za stanovanje. Poleg tega je naša oprema stara in potrebna zamenjave.

Stroški za vzdrževanje samskih domov in naselij iz dneva v dan rastejo, zato nam dostikrat zmanjka denarja za najbolj skromna popravila.

IZBOLJŠAJMO ODNOS DO NAŠE SKUPNE IMOVINE

V tem ko stroški za vzdrževanje samskih domov in naselij iz dneva v dan rastejo, se pojavljajo še stroški, kateri niso nujno potrebni. To so kraje raznega inventarja, namerno razbijanje instalacijskih naprav, umivalnikov in podobno, prekomerna uporaba elektrike in vode —

vse to se odraža v denarju, ki ga delavci direktno ali indirektno plačajo pri stanarini. Dostikrat pa celo tisti, ki škode niso napravili.

Konkreten primer, je povedal tov. Svajger. V lanskem letu smo v tomačevskem naselju postavili tri nove barake, ki so podjetje stale težke milijone. Barake so opremljene z modernimi umivalnicami, prhami in bojlerji, sobe pa so bile prepleškane s sinkolit barvo.

Žal so že nekaj dni potem, ko so se vselili prvi stanovanci, pokvarili dva bojlerja, kopalne prhe, razbili umivalnik ter s čevlji namerno umazali zidove. Poleg tega so ukradli večino vratnih kljuk, vodovodnih pip ter razbili vrsto okenjskih stekel. To se je pojavljalo tudi večkrat pozneje.

Za vsa opremo nekdo odgovarja in vsako škodo je potrebno poravnati. To je geslo in pravilno stališče upravnikov samskih domov.

DO EKONOMSKE CENE JE SE DALEČ

Finančna situacija v naših domovih ni lahka. Poglejte, je nadaljeval tov. Svajger. Stanovanje v delavskem naselju stane stanovalec 1,60 dnevno, ali 48 din mesečno, stanovanje v zidanem domu pa 2,40 dnevno ali 72 din mesečno. V to ceno seveda ni računana uporaba električne energije in vode, ki jo morajo delavci posebej plačati. Tako stane stanovanje v tomačevskem naselju tudi do 60 din mesečno, kar je seveda za delavce z izredno nizkimi osebnimi dohodki mnogo preveč. Zato bi bil skrajni čas, da bi v podjetju uvedli enotne cene za vsa

Košček kotička v baraki tomačevskega naselja

stanovanja, tako v lesenih barakah kot v zidanih samskih domovih.

V ekonomskem obračunu, ki ga je napravil tov. Svajger, stane stanovanje v zidanem domu 5,20 din dnevno ali 156 din mesečno, v delavskem naselju pa 100 din mesečno. Kot primer navajam, da imamo v zidanih domovih 420 stanovancev, torej mora podjetje za njih plačati mesečno po 35.000 dinarjev, za 520 stanovancev v naselju v ba-

rakah pa 24.960 din mesečno. Skupno torej podjetje dotira za svoje delavce na področju Ljubljane kar 722.888 novih dinarjev letno.

Ob zaključku razgovora je tov. Svajger povedal, da se uprava stanovanjskih domov na vse načine trudi, da bi bili delavci zadovoljni, potrebno bo pa od strani stanovancev mnogo več discipline kot doslej.

Pa pogledjmo še na Jesenice!

Večina ne ceni ugodnosti

Pogovor z upravnikom Alfonzom Kočarjem na Jesenicah

Pred 11 leti se je Alfonz Kočar, ki je sicer izučen mizar in je bil dolgo časa zaposlen v občini Ljubljana-Polje, nenadoma odločil in odšel na Jesenice. Tu je v našem podjetju prevzel delo upravnika samskih domov, ki ga opravlja še danes. Ob ogledu samskih domov na Jesenicah smo se z njim zapletli v kratek pogovor.

»Koliko ležišč je v vseh treh domovih?«

»V vsakem od treh domov imamo okrog 120 ležišč, tako da bi imeli v vseh stavbah približno 360 postelj. No, v resnici jih je pa nekaj manj.«

»Koliko ljudi spi v eni sobi?«

»V mnogih sobah spita samo po dva, ponekod pa po trije, v nekaterih tudi štirje. To je največ, kajti po pet oseb v eni sobi nimamo nikjer.«

»In koliko prispevajo ljudje za stanovanje v domu?«

»Mesečno plača vsak po 1950 starih dinarjev.«

»Saj je to smešno nizka, skoraj simbolična cena?«

»Tudi meni se zdi tako.«

»Pa znajo delavci to ugodnost kaj ceniti?«

»Ne preveč.«

»Zakaj pa ne?«

»Ne vem. Menda se jim zdi, da tako pač mora biti. Morda o tej nizki ceni in ugodnosti, ki jim jo nudi podjetje, sploh dosti ne razmišljajo. Sele takrat, ko pridejo skupaj z delavci iz drugih podjetij, v katerih morajo ljudje za stanovanje prispevati znatno več kot pri nas, se nekoliko začudijo in se jim vsaj malo posveti, da imajo pri nas res izjemno ugodnost. Nekateri pa celo pravijo, da je tistih 1950 din velika cena in da dosti prispevajo za stanovanje.«

»Dobro, kaj pa disciplina v domovih?«

»Je še kar dobra. Le tu in tam je včasih nekoliko narobe.«

»Kaj na primer — vpitje, pretepi, pijančevanje?«

»Različne stvari. Ni pogosto, res so težji primeri zelo redki. Še največkrat je to, da se ljudje v domu ne preobuvajo, da hodijo z umazano delovno obutvijo po hodnikih in celo v sobe, ali pa — obratno — da gredo kar v copatah na dvorišče.«

»Ali včasih kaj razbijejo?«

»Bolj poredko. Saj veste, to pride, če je preveč alkohola. Sicer je pa v domovih mir. Do 22. ure lahko vsak počne, kar ga je volja — seveda v mejah pravilnika o redu v samskem domu — potem pa je za vse obvezen počitek in mirovanje.«

»Pa tisti, ki kaj razbije, škodo tudi poravnava?«

»O, seveda.«

»In to prostovoljno?«

»Ponavadi gre tako, da storilca hitro odkrijemo in je seveda takoj pripravljen vse plačati. No, da bi se storilec sam prijavil, tega se ne spominjam.«

»Imate tudi primere, da si ljudje v sobah kuhajo?«

»Bolj malo je takih. Tu in tam si ta ali oni pogreje kak čaj ali skuha turško. Tega, da bi si ljudje kuhali celo kosilo ali večerjo, seveda ne bi trpeli in tudi nimamo. Včasih moram tudi malo zamizati na eno ali obe očesi, na primer imamo delavca, ki boleha na sladkorni, pa si mora kaj pripraviti, saj na Jesenicah ni dietične menze. Ampak to so osamljeni primeri.«

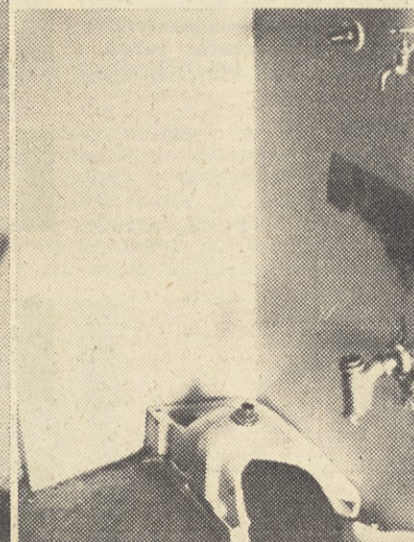
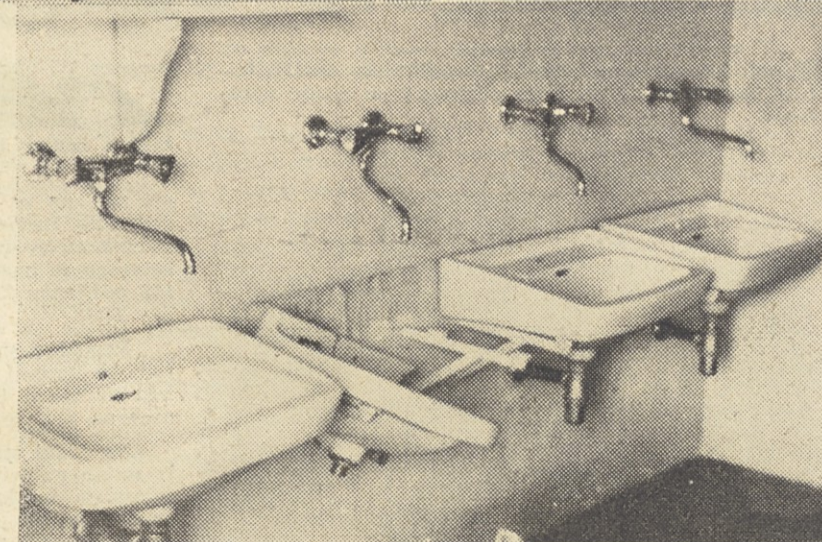
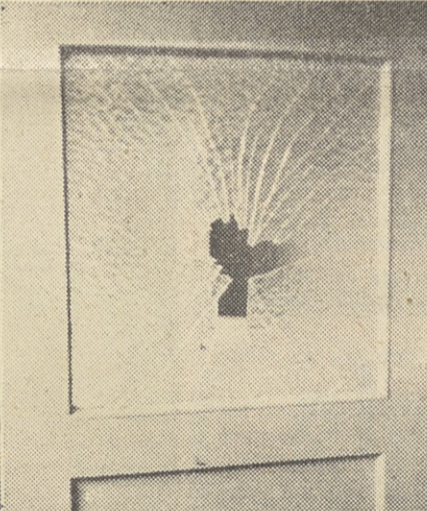
»Torej ste v glavnem zadovoljni?«

»Tako nekako bi lahko rekel. Nekoliko je treba včasih, kot pravimo, držati vajeti, pa niti preveč na trdo. Potem pa še kar gre.« se je ob koncu pogovora nasmejal upravnik Alfonz Kočar.

Novi delovodje

Na gradbeni delovodski šoli v Ljubljani in Mariboru so v juniju uspešno opravili zaključne izpite: Stjepan Gjerek, Janez Cigula, Martin Travnikar, Alojz Rajter, Franc Voglar, Alojz Pohorec, Stjepan Hranilovič, Ferdo Zartec, Stanko Bratuša, Franc Hecl, Matija Vranič, Jože Zelko, Peter Kunštič, Anton Šurbek, Filip Havle.

Čestitamo!

Upravnik jeseniškega naselja Alfonz Kočar — Levo: Nešteto šip smo že morali zamenjati — Zdravnica dr. Vida Saranovič, upravnik naselja v Tomačevem Ivan Paefi in vodja samskih domov Anton Svajger ob pregledu naselja — Sredi je videti, kako namerno razbijajo umivalnike v kopalnici in kako je razbita straniščna školjka — Spodaj: Posteljnino zamenjamo vsakih 14 dni — Posteljne mreže so raztrgane, žimnice pa preperle

Učimo se nemško

27 Lektion

Wir lernen deutsch

Das Bild von der Strasse
(Am Bahnhof)

1. Teil

Das Bahnhofgebäude ist grösser und höher also das Postamt. Am Haupteingang (r Eingang — vhod) sehen wir die Reisenden ein und ausgehen (r Reisende — potnik). Ein Auto hält am Gehweg und ein Herr im Reismantel spricht mit dem Fahrer. Der Herr ist aus dem Bahnhof gekommen. Soeben ist sein Zug auf dem Bahnsteig angekommen (r Bahnsteig — peron). Der Herr ist ausgestiegen (aussteigen — izstopiti) und hat sein Gepäckträger gegeben (s Gepäck — prtljaga r Gepäckträger — nosač). Der Herr ist mit dem Gepäckträger durch die Sperre gegangen (gehen — iti) und hat dem Beamten seine Fahrkarte gegeben. Dann ist er durch die grosse Bahnhofshalle hinausgegangen und hat sich auf der Strasse ein Taxi genommen. Der Herr hat den Gepäckträger bezahlt und ihm ein Trinkgeld gegeben. Der Träger hat gedankt und ist fortgegangen. Der Fahrer hat die Wagentür geöffnet und den Herrn gebeten, einzusteigen (einsteigen — vstopiti). Dann hat er am Steuer (s Steuer — krmilo) platzgenommen und ist fortgefahren.

Lesen Sie diesen Teil in der gegenwart (v sedanjem času)!

2. Teil

Die Leute, die vor dem Bahnhof aus der Strassenbahn steigen, wollen verreisen (odpotovati). Die Frau dort will mit ihrem Kind abreisen. Sie geht zum Schalter (r Schalter — okence v blagajni) und sagt: »Eine Fahrkarte zweiter Klasse nach Ljubljana und eine Kinderkarte.« Hinter ihr steht ein Herr mit einem Lederkoffer (r Koffer — kovček). Alle Reisenden müssen durch die Sperre, wo der Beamte die Fahrkarten locht (lochen — preluknjati). »Muss ich umsteigen?« fragt der Herr, der nach Beograd fährt. »Ja, in München,« erwidert der Beamte. Auf dem Bahnsteig wartet schon der Schnellzug über Köln und Mainz nach München. Die Reisenden steigen ein und suchen sich einen Platz, die Frau mit dem Kind in einem Wagen für Nichtraucher, der Herr mit dem Lederkoffer im Raucherwagen. Er legt sein Gepäck ins Gepäcknetz und setzt sich ans Fenster. Jetzt gibt der Beamte mit der roten Mütze das Zeichen (s Zeichen — znamenje) zur Abfahrt (e Abfahrt — odhod). Da setzt sich der Zug in Bewegung und fährt aus der Bahnhofshalle.

Setzen Sie diesen zweiten Teil in die Vergangenheit (v pretekli čas)!

Einige Sätze mit der Frage »wessen« (čigav).

Aus wessen Garten sind die herrlichen Rosen? Aus dem Garten unseres Nachbarn. Mit wessen Erlaubnis hast du sie gepflückt? Mit der Erlaubnis des Besitzers. In wessen Zimmer willst du sie stellen? In das Zimmer meines Bruders, der heute nachmittag von einer Auslandsreise zurückkommt. In wessen Namen hat er die Reise gemacht? Im Namen seines Direktors, der nicht fahren konnte. Auf wessen Hilfe rechnete er bei dieser Reise? Aus die Hilfe der Geschäftsfreunde der Fabrik. In wessen Wagen wird dein Bruder vom Bahnhof kommen? Im Wagen des Ingenieurs (Ingenieurs — inženir), der ihn abholen will.

Wissen Sie die Anschrift des alten Herrn? Wie heisst der Bruder des kleinen Jungen? Haben Sie das Buch des slowenischen Dichters gelesen?

Das Fragewort »wie« (kako)

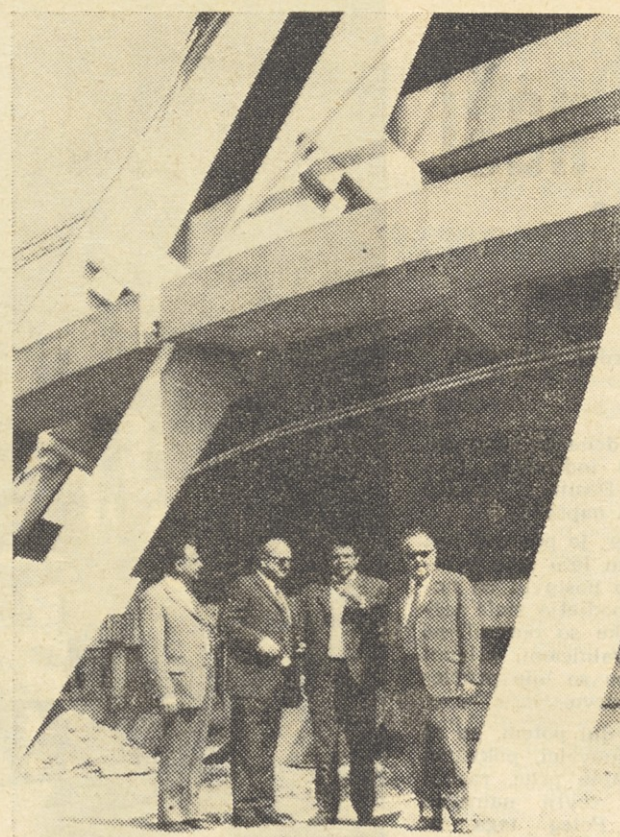
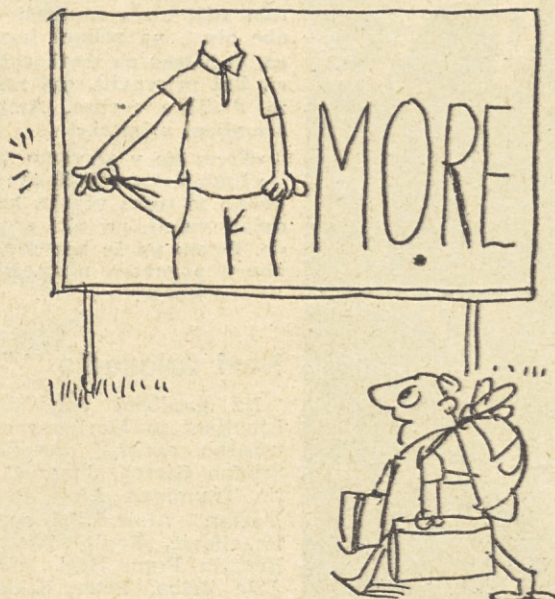
Wie alt? — Wie lang? — Wie breit? — Wie hoch? — Wie tief? — Wie gross? — Wie schwer? — Wie lange (kako dolgo) — Wie oft? Wie spät?

Jede dieser Fragen beginnt mit dem Fragewort »Wie«. Meist folgt ein Eigenschaftswort (pridevnik). Manchmal auch ein Proverb (prislov). Wir bilden einige Sätze mit »Wie«.

Wie lang ist der längste Fluss der Erde? Der Längste Fluss der Erde, der Mississippi in Nordamerika ist 6.700 km lang. Wie hoch ist der höchste Berg der Erde? Der höchste Berg der Erde, der Mt. Everest im Himalaja-Gebirge in Asien, ist 8840 m hoch. Wie tief ist das Meer an seiner tiefsten Stelle? (e Stelle — mesto). Die tiefste, bekannte Stelle des Meeres ist über 10.000 m tief. Wie breit ist der breiteste Fluss der Erde? Der breiteste Fluss der Erde ist der Amazonasstrom in Südamerika, er ist an seiner Mündung 250 km breit (e Mündung — izliv). Wie gross ist die Oberfläche der Erde? (e Oberfläche — površina). Die Oberfläche der Erde ist 510 Millionen km² (Quadratkilometer) gross. Wie lange dauert eine Umdrehung der Erde um die Sonne? (e Umdrehung — obrat). Eine Umdrehung der Erde um die Sonne dauert ein Jahr. Wie oft dreht sich die Erde um sich selbst? Die Erde dreht sich jeden Tag einmal um sich selbst. Wie spät geht heute die Sonne unter? Das können wir auf dem Kalender sehen. Da finden wir den Sonnenaufgang und den Sonnenuntergang für jeden Tag des Jahres. (r Sonnenaufgang — sončni vzhod, r Sonnenuntergang — sončni zahod).

Die Wörter — besede

abholen — priti do koga
der Gehweg — pešpot
soeben — pravkar
der Reismantel — potovalni plašč
der Beamte — uradnik
Nichtraucher — nekadilec
umsteigen — prestopiti
Gepäcknetz — mreža za prtljago
die Erlaubnis — dovoljenje
pflücken — trgati, nabirati
der Geschäftsfreund — poslovni prijatelj
die Anschrift — naslov

Gradnja hale za košarko

Strokovna ekskurzija v München

Društvo inženirjev in tehnikov v Ljubljani nas je povabilo, da sodelujemo v strokovni ekskurziji, ki jo izvede ljubljanska občina na povabilo občine München.

Med petimi gradisovci ljubljanskega področja sem bil tudi jaz.

Moram takoj na začetku povedati, da se je sestava ekskurzije od prvotno zamišljene spremenila in so bile v glavnem zastopane inšpekcijske službe. Tako so bile potrebne nekatere improvizacije in sem moral na uradni sprejemu na občini München predstavljati zastopnika »občinskega gradbenega podjetja« iz Ljubljane.

Organizator ekskurzije je bil DIT Ljubljana, neposredni vodja ekskurzije pa republiški inšpektor dipl. ing. Rot. Prevoz je oskrbelo podjetje »Slavnik« iz Kopra.

Čez vožnjo se ne bi mogel pritoževati. Želez bi si le čiste prevleke na naslonjačih v avtobusu.

Prvi dan smo prišli kar po programu čez Jezersko, Lienz in tehnično zelo interesanten predor v München.

Drugi dan. Predviden je bil sprejem na mestnem magistratu.

Ne smemo pozabiti, da ima mesto München kot glavno mesto Bavarske 1.300.000 prebivalcev. Ker bo v letu 1972 v tem mestu olimpijada — srečanje športnikov iz vseh delov sveta, ima občina še posebne naloge, da bo vsaj približno lahko organizirala promet in nastanitev vseh gostov in turistov.

V mestni hiši nas je sprejel finančni svetnik dr. Gasser, ki nam je na kratko razložil organizacijo občine, potem pa še na željo odgovoril na razna vprašanja.

Tehnično najbolj zahtevno je pokrivanje olimpijskih objektov

Najbolj kritičen je promet v mestu. Sedaj imajo registriranih 380.000 avtomobilov, letno pa registrirajo 20.000 novih, tako da registrirajo vsakih 15 minut en novi avto, vsakih 42 minut se pa rodi otrok. Zaradi izboljšanja gradijo podzemeljsko železnico, o tem pa na drugem mestu. Povprečna najemnina stanovanja je 8 DM/m² mesečno. Sedanja vrednost DM pa je 4,28 din.

Stavbent parcela v mestu za lokale je ca. 1000 DM/m², seje pa tudi že zgodilo, da so lastniki zahtevali tudi 10.000 DM!

Münchenčani so veliki ljubitelji psov. Da bi občina to pasjo nadlego zreducirala, je uvedla davek na pse in od tega dobi letno milijon mark. Ves letni proračun mesta znaša 43 milijard DM. V mestnem zasedanju nam je dipl. ing. Engel razložil urbanistično zasnovano mesta predvsem iz aspekta naraščajočega prometa. Na lepo urejenih panojih smo hitro dobili pregled nad delom.

Posebno mi je imponirala točnost. Vsak obisk se je točno ob napovedanem času začel (če smo mi pravočasno prišli!) in točno ob predvidenem času končal. Popoldne so si ekskurzisti ogledali krematorij in izgradnjo satelitskega mostu Neu-Perlach. Po pripovedovanju udeležencev je bilo zanimivo, jaz sem pa izkoristil to popoldne za obisk naše enote Inco-Bau v Münchnu. Z menoj sta bila tudi tov. Smole in ing. arh. Vede.

Tov. Zupančič, vodja naše enote v Münchnu nas je najprej sprejel v pisarniških prostorih, ki so v centru mesta in lepo urejeni, potem pa nas je odpeljal na gradbišče Arlach, kjer gradi delovodja Lah s sodelavci montažna skladišča. Po tem, kar smo tam videli in slišali, smo dobili najboljši vtis in bi bilo priporočljivo, da bi si še kateri naši fantje iz operative te gradnje pogledali ker gotove »furkeljce« lahko vidiš samo na gradbišču, gradnja se pa lahko denarno in časovno izboljša, če nove prijeme uporabiš v praksi. Mimogrede smo si še ogledali novo olimpijsko halo za košarko, ki je tudi montažna in interesantna, je pa ne gradimo mi.

Tretji dan. Popoldne smo si ogledali tehnično zelo zanimivo izgradnjo »U-Bahn« tj. podzemno železnico. Zgradba je v treh nadstropjih, v enem so lokali in podhodi, v drugem »U-Bahn« t. j. podzemna cestna železnica, v tretjem pa državna železnica »S-Bahn«. Zaradi olimpijade je h gradnji prispevala država 50 %, občina 25 %, 25 %, pa posamezne družbe.

V glavnem so štiri smeri. Smer iz centra proti olimpijskemu štadionu v dolžini 13 km je v glavnem gotova in na 5 km že poizkusno obratuje. Poizkusno obratovanje mora trajati 6 mesecev, da eventualne nevedčnosti lahko še odpravijo. Tudi mi smo se odpeljali in lahko samo rečem: perfektno. Da ne bi mislili

Bodoči center BMW

pri nas, da se v Nemčiji pri gradbenikih ni ničesar podražilo. Inženir, ki nam je tolmačil načrte in izvedbo del mi je povedal, da stane en sektor proge, za katerega so naredili pred dvema letoma predračun za 112 milijonov DM, danes v enaki izvedbi 200 milijonov DM!

Popoldne smo si ogledali olimpijsko naselje. Tužistično najbolj aktivni objekt je olimpijski stolp, ki ima na višini 189 m vrtečo restavracijo z maketo, ki nazorno pokaže obseg olimpijskega terena.

Na južni strani je tudi 100 m visok hrib, narejen iz samih ruševin. Do tega mesta so naredili posebno železnico, po kateri so dovažali ruševine. Kakor je znano, je bil München eno najbolj bombardiranih nemških mest v zadnji vojni. Hrib je danes že lepo poraščen, kakor da je to naravna tvorba.

Tehnično najbolj zahtevno je pokrivanje olimpijskih objektov. 74.000 m² športnih površin bo pokritih. Po nešteti poskusih so osvojili idejo dunajskega projektanta, ki bo prek strehe napel prednapeto jekleno žico, na to pa montiral specialno steklo v komadih 75 x 75 cm. Vsekakor tehnična zanimivost, za katero še vsi tehnični strokovnjaki živo zanimajo. S stolpa je krasen razgled na München, v neposredni bližini stadiona pa gradi avtomobilski koncern BMW svoj novi center.

Četrty dan. Prek zimsko-sportnega centra Garmisch-Partenkirchen, kjer razen smučarske skakalnice na »suhem« ni poleti kaj posebega videti, smo šli prek Innsbruka proti domu. Na brennerskem prelazu smo si še ogledali najvišji most v Evropi »Europa-Brücke«, ki je s 192 m visokim stebrom res impozantna zgradba.

Tudi na italijanski strani iste avto ceste, ki še ni gotova je še nekaj zahtevnih in zanimivih objektov in mislim, da bi bilo prav, če bi si graditelji naše avtoceste ob priliki ta dela ogledali.

Ing. Dragovan Sever

Štrajkali so zoper sebe

To in ono o nedavnih prekinitev dela na Jesenicah in v Kranju

Kakor koli človek obrača misli ob nedavni prekinitvi dela na Jesenicah, v Kranju in v ljubljanski centralni železokrivnici — beseda štrajk je najbrže res pretrda, kajti pod to besedo pojmujejo ponavadi dobro organiziran in trdovraten boj delavcev za svoje pravice — se ne more znebiti vtisa, da je v tem dogodku šlo za precej nepreračunljiv izbruh ljudi, za nekakšno ihto, ki je sicer navidezno dala tisto, kar so ljudje hoteli (denar), toda če vso zadevo pogledaš globlje, v njeno bistvo, pa vidiš, da so se ljudje dali potegniti določenim impulzom, ki pravzaprav v bistvu niso ničesar reševali in ki tudi niso segli v neka temeljna, vsebinska vprašanja.

Ali so bili ljudje morda res pred tako usodnimi vprašanji, da ni bilo druge poti kot prekinitve dela? So morda ostali brez osnovnih plač, brez osnovnih dohodkov? Vsega tega ni bilo. Hoteli so le nekakšen višek, dobiček, ki so ga sicer potem dobili, ki jim pa tudi ne bi ušel. Toda tudi tokrat, kot že marsikdaj ob podobnih dogodkih, se je pokazala resnica — in ne samo suha fraza — da so ljudje pravzaprav štrajkali sami zoper sebe! Kaj pa je to podjetje — če ne skupina ljudi, ki delajo skupaj? Zaradi prekinitve de-

la je nastala izguba. In kdo je kriv? Nihče drug, kot vsi tisti skupaj, ki so prekinili delo, saj podjetje ni privid nedela, oziroma »zabušavanja« med prekinitvijo dela pa tudi ne bo plačal nekdo treji ali četrti. Skratka, tudi tokrat se je pokazalo, da je štrajk v naši družbeni ureditvi, ko delovni človek sam upravlja z rezultati svojega dela, zelo dvorezna zadeva in najbrž nekaj, kar velja prej zelo temeljito premisliti, preden se lotiš takih dejanj.

Sicer pa pogledajmo kaj so o tej zadevi povedali nekateri člani jeseniškega »Gradisovega« kolektiva.

● Sramota za podjetje

Polkvalificirani zidar Husein Zukanović, ki je že 5 let v našem podjetju, doma pa blizu Bos. Broda, je bil mnenja, da je bil štrajk sramota za tako veliko in ugledno podjetje, kot je »Gradis«.

»Bilo je dosti govoric,« je povedal. »Eni so govorili, da imamo 58 milijonov dobička in da ga bomo delili, drugi so govorili spet drugo. Večina je vedela, da je v gradbeništvu

Božo Lukač, pomočnik jeseniškega direktorja

trenutno denar zamrznjen in ga ne moremo takoj dobiti, pač pa da ga bomo dobili nekoliko pozneje.«

● Ure bomo nadoknadili

Stojan Jovan, tesar iz Leskovca, ki je v »Gradis« 10 mesecev, je povedal, da je slišal o »zamrznitvi« denarja za gradbeništvu, ni pa vedel, da je ta zamrznitev v Sloveniji veljavna vse dotlej, dokler ne bodo sprejeti družbeni dogovori. Dejal je, da se nekajkrat dobiček obljubljal in da je najbrž to obljubljanje botrovalo prekinitvi dela.

»Jaz sem predlagal, da ure, ki so šle v izgubo zaradi prekinitve dela, čim prej nadoknadimo. Delovni tempo ne sme popustiti, investitor ne sme trpeti zaradi tega dogodka,« je menil Stojan Jovan.

● Polno nespোরazumov

Pomočnik jeseniškega direktorja, Božo Lukač, je med drugim povedal, da je prekinitvi dela na Jesenicah in v Kranju vsekakor botrovalo polno nespোরazumov in neutemeljenih govoric.

»Nekateri so vztrajno zatrjevali, da so videli črno na belem obljube o dobičku oziroma presežku, ki ga bomo delili,« je razlagal tov. Lukač. »Ko pa smo vsakega posameznika vprašali, kje je to pisalo in kje je bilo tisto črno na belem, se je vsak izgovarjal, da tistega črnega na belem sicer sam ni videl, pač pa da mu je to povedal ta in ta prijatelj, ki je na lastne oči bral take in take obljube. Skratka, polno dezinformacij in splošnega govoričenja, ki mu po domače pravimo — ena baba je rekla...«

V pogovoru je tov. Lukač še povedal, da so nekateri ljudje že prej govorili o možnosti prekinitve dela, slišati je bilo tudi takšna svarila. Morda teh napovedi ni nihče vzel preveč resno, vsekakor so bile v tem trenutku politične sile na omenjene zadeve le premalo pozorne.

»Zanimivo je, da so štrajkali tudi nekateri posamezniki, ki za to sploh niso imeli nikakršnega povoda in utemeljenega razloga, med njimi na primer delavci, ki jim dobiček sploh ne pripada, saj so v podjetju šele od letos,« je med drugim še pripovedoval Božo Lukač. Nekateri so bili zelo nepopustljivi in trdovratni, niso hoteli sprejeti niti variante, da bi polovico tako imenovanega dobička delili takoj, preostanek pa pozneje, po podpisu družbenih dogovorov. Nekateri so celo izjavili, naj si pa podjetje kje denar spodobi, če ga nima (kot da v SFRJ sploh ni problema nelikvidnosti!). Ob vseh teh dogodkih pa se je tudi pokazalo marsikaj pozitivnega, med drugim tudi polarizacija delavcev na tiste, ki vidijo samo od danes do jutri, in na tiste, ki vidijo še malo dlje od jutrišnjega dne. Takšni delavci, zvečine kvalificirani, so bili do štrajka zelo rezervirani, saj so se najbrž med drugim zavedali, da s takim dejanjem v bistvu škodujejo samemu sebi, vedeli pa so tudi, da jim bo »Gradis« še dolga leta dajal kos vsakdanjega kruha.

Husein Zukanović, PK zidar: Sramota za podjetje

Jovan Stojan, KV tesar: Ure bomo nadoknadili

Bo vedno več slovenskih vajencev?

V jeseniškem Gradisu letos osem vajencev iz okolice Jesenic — Se obeta gradbeništvu v prihodnosti večji dotok slovenske mladine?

V gradbenih podjetjih že dolga leta poslušamo samo tarnanje in jadikovanje, češ da ni mogoče dobiti slovenske mladine v gradbeno panogo. Skoraj vsi fantje, ki končajo osemletko, se usmerijo bodisi v razne strokovne šole ali pa se grede učiti drugam, samo ne v gradbeništvu, ker je pač v drugih gospodarskih vejah osebni dohodek boljši. Dolga leta so gradbeni kolektivi v Sloveniji ta problem reševali z mladimi kadri iz bližnje Hrvatske, iz BiH in drugih republik. Zadnje čase pa tudi ta, doslej skoraj neusahljivi vir, vse bolj usiha in zdaj je težko dobiti mladino, ki bi bila voljna iskati svoj poklic v gradbeništvu, celo v sosednjih republikah.

Na Jesenicah so se letos — tako kaže — naveličali nenehno iskati mlade kadre v sosednjih republikah in se odločili, da bodo začeli spet na domačih tleh, čeprav to morda zveni preveč optimistično. Toda Jeseničani že imajo prve uspehe, čeprav so, roko na srce, ti uspehi še precej skromni. No, vendar pa tudi skromni uspehi lahko vlivajo zaupanje in zbujajo nade, da bodo morda slovenska gradbena podjetja sčasoma le spet dobila vsaj nekaj zidarjev in tesarjev iz vrst slovenske mladine.

Zdaj imajo sicer samo osem vajencev, ki se pripravljajo, da se bodo izučili za zidarje. »Seveda je treba povedati, da niso mogli prav veliko izbrati in so se pač morali zadovoljiti z mladimi fanti, ki niso končali popolne osemletke, marveč imajo samo končanih šest razredov. Zdaj jih v delavski univerzi pripravljamo, da bodo tu končali še 7 in 8. razred, tako da bodo imeli popolno osemletko.«

Šolanje v delavski univerzi je za mlade fante res nekoliko olajšano, saj med drugim nimajo angleščine, ki je za večino v osemletki najtrši

oreh (poleg matematike). Seveda pa bo ta način izobraževanja za podjetje nekoliko večje finančno breme. Saj bo 75 odst. za to obliko šolanja prispeval Ceiter za izobraževanje, preostalih 25 odst. pa zavod za zaposlovanje.

»Trenutno kažejo fantje še kar dovolj volje do dela in učenja,« so mi povedali. »Vsi so se odločili, da bodo postali zidarji, čeprav bi nam bilo ljubše, da bi si izbrali poklic tesarja, saj je za tesarje še večja stiska kot za zidarje. Štirje fantje so doma prav na Jesenicah, dva sta iz Kranjske gore, dva pa iz Planine nad Jesenicami. Računamo, da bodo stroški šolanja za en razred na vsakega fanta znašali okrog sto starih tisočakov. Prednost izobraževanja prek delavske univerze pa je za mladino tudi v tem, da lahko vso snov iz enega razreda opravijo v treh mesecih in potem opravijo izpit.«

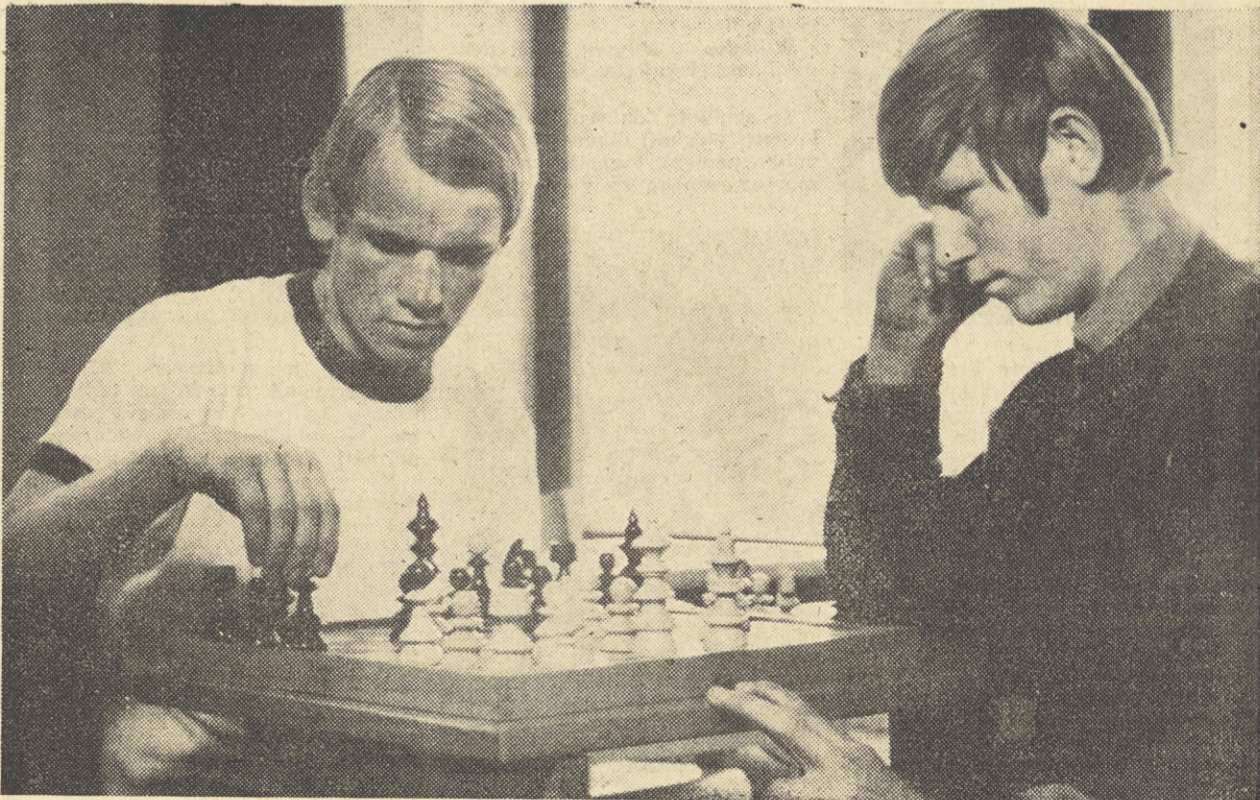
In kakšne so perspektive za prihodnost?

Po besedah Jeseničanov ne bi smeli biti preveč črnogledi, čeprav tudi ni mogoče računati takoj na izredne rezultate. Letos so pred-

stavniki jeseniškega Gradisa spomladi obredli le glavne osemletke na Jesenicah, v Mojstrani, Gorjah pri Bledu in Bohinjski Bistrici. V prihodnjih letih — pravijo — pa bodo to nalogo po šolah opravili še bolj podrobno, tako da bodo obiska-

li po možnosti prav vse osemletke med Kranjem in Jesenicami. Tako upajo dobiti v prihodnosti precej več mladih fantov, ki morda niso končali osemga ali tudi sedmega razreda osemletke, pa jih veseli delo v gradbeništvu. Vsekakor je tre-

ba to prizadevanje jeseniške kadrovske službe pozdraviti, saj bi bil res čas, da bomo vsaj nekaj mladih slovenskih kadrov, ki končujejo osemletko, usposobili za zidarje, tesarje in še druge gradbeniške poklice.

VAJENCI MED ODMOROM — Sah je med gradbinci razvit, še posebej med mladino

Invalidska upokožitev

Po sili zakona in neodvisno od volje delavca ter delovne organizacije preneha delo delavca, če pristojni zavod za socialno zavarovanje z odločbo ugotovi trajno in nepopolno nesposobnost delavca za delo. Delovno razmerje pa ne preneha tistemu delavcu, pri katerem sicer nastopi invalidnost, vendar delavec glede na preostalo delovno sposobnost brez poklicne rehabilitacije lahko dela na istem delovnem mestu ali drugem ustreznem delovnem mestu, tj. ko gre za invalida II. in III. stopnje invalidnosti. Če pa v delovni organizaciji ni ustreznega prostega delovnega mesta, preneha delavcu delo z dnem vročitve odločbe zavoda za socialno delo o ugotovitvi invalidnosti.

Delavcem, pri katerih je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicnega obolenja, gre posebno varstvo. Po zakonu o invalidskem zavarovanju je delovna organizacija dolžna takega invalidnega delavca obdržati v delovnem razmerju oziroma ga mora ponovno sprejeti na delo, če mu je med tem prenehalo delovno razmerje. Kolikor delovna organizacija nima na razpolago ustreznega delovnega mesta, na katerem bi zaposlila invalidnega delavca, mora poskrbeti, da se ta zaposli v drugi delovni organizaciji in nosi pri tem vse stroške.

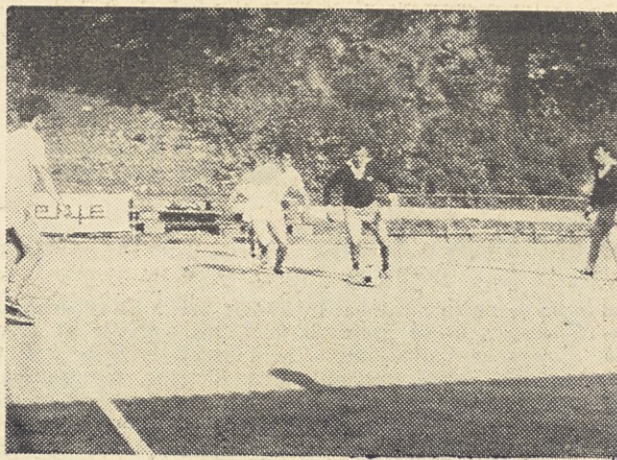
Postopek za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja vodijo pristojni zavodi za socialno zavarovanje. Postopek se vodi po uradni dolžnosti ali na zahtevo delavca. Ni pa možno uvesti postopka za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja na zahtevo delovne organizacije.

Pri odločanju o pravicah iz invalidskega zavarovanja ugotavljajo zavodi za socialno zavarovanje vzrok invalidnosti, začetek invalidnosti, potrebo ponovnega komisijskega ogleda in druge odločilne okoliščine v zvezi z invalidnostjo. Seveda pa zavodi za socialno zavarovanje odločijo tudi o pravicah do zaposlitve delavca na ustreznem delovnem mestu (invalidnost II. in III. stopnje) s tem, da se zagotovi zaposlitev invalidom dela, in sicer moškim, ki še niso dopolnili 55 let starosti oziroma ženskam, ki še niso stare 50 let. Odločba o priznanju pravice iz invalidskega zavarovanja se dostavi delavcu ter delovni organizaciji. Vročitev odločbe delovni organizaciji je nujna zaradi zakonske obveznosti organizacije po členu 116 TZDR in 116 a zakona o invalidskem zavarovanju, da delovna organizacija svojega invalidnega delavca obdrži še nadalje na delu na istem delovnem mestu ali pa na drugem ustreznem delovnem mestu s krajšim ali polnim delovnim časom glede na to, ali je delavec invalid II. ali III. stopnje invalidnosti.

Pomilostitev ne vpliva na veljavnost odločbe o prenehanju dela delavca v delovni organizaciji

Odločba o pomilostitvi delavca, ki je na prestajanju kazni, daljše od treh mesecev zapora, pravno ne učinkuje na veljavnost odločbe delovne organizacije o prenehanju dela. Upoštevati je določilo člena 114. temeljnega zakona o delovnih razmerjih, v smislu katerega je za prenehanje dela delavca v delovni organizaciji, obsojenega na kazen zapora, potrebno, da sta izpolnjena dva pogoja: da je delavec obsojen s pravnomočno sodbo sodišča na kazen zapora nad 3 mesece in da delavec prestaja kazen. To pomeni, da okoliščini, zaradi katerih delavec ne prestane celotne kazni (dalj od 3 mesecev zapora), ne vplivajo na prenehanje dela delavca.

M. K.

Prizor s tekme med Gradisom in Zeleznico

Ekipe celjskega Gradisa v malem nogometu

Najboljši so nogometaši

Uspehi celjskih gradisovcev na športnih sindikalnih igrah, ki jih je priredil občinski sindikalni svet

Organizator vsakoletnih športnih sindikalnih iger je občinski sindikalni svet Celje. Takšna oblika tekmovanja je zelo priljubljena in naleti na množičen odziv med vrstami celjskih kolektivov. Letos so celjski gradisovci nastopili v naslednjih disciplinah: veliki in mali nogomet, namizni tenis, šah in kegljanje. Najvidnejše uspehe so dosegli v velikem nogometu in šahu.

V velikem nogometu so nastopili v II. ligi in v spomladanskem delu zasedli I.-II. mesto.

Rezultati:

Gradis : Merx 4 : 0
Gradis : Avto Celje 3 : 1
Gradis : Lik Savinja 4 : 1
Gradis : Libela 5 : 0

Za ekipo so nastopali večinoma vajenci, in sicer: Križaić, Markovič, Antolović, Bobičanec, Tikvedžija, Vargek, Zdravec, Mardjetko, Mihac, Horvat, Piškor, Nikčič, Tlišljarić in Posavec.

Gole so dosegli: Piškor 3, Tikvedžija, Bobičanec, Horvat, Zdravec, Mardjetko po 2 in Markovič, Antolović, Mihac po 1.

V prijateljskem srečanju med gradbiščem Celje in Soštanj so zmagali Celjani z rezultatom 7 : 1.

V šahu so v II. ligi dosegli II. mesto in se tako plasirali v I. ligo. Igrali so: Župančič, Košec R. in Košec F., Aleksić in Koprivc.

V jesenskem delu tekmovanja jih čakajo nastopi še v II. delu velikega nogometa in kegljanja, nadalje tekmovanje v odbojki in streljanju.

B. A.

Zaključni izpit so opravili

V juniju so uspešno opravili zaključni izpit za kvalificirane zidarje in tesarje: Ivan Mlinarič, Jovan Cukut, z odličnim uspehom, Omer Zukanovič, Danilo Sakič, Stanko Hrzenjak, Stjepan Goricanec s prav dobrim, Stjepan Kos, Imre Kurcinak, Jožef Koprivnik, Marjan Domitrovič, Stanislav Dovečer, Stanislav Vrbec, Stjepan Repalust, Marjan Nigovič, Alojz Lukš, Stjepan Križaić, Dragotin Horvat, Zdravko Dželajlija, Miroslav Zvikart, Jožef Zavec, Stjepan Poljski, Franc Meršak, Miljenko Logožar, Djuro Ličanin z dobrim uspehom, Vencelj Vrba, Milan Tikvadžija, Vinko Siladi, Martin Mošmondor, Tomica Martinovič, Dragutin Matotek, Josip Matoš, Stanislav Habijan, Nedeljko Grgič in Avgust Horvat z zadostnim uspehom.

Našim novim kvalificiranim delavcem obilo uspeha pri nadaljnjem delu.

Ze leta 1946 sem vstopil na delo pri podjetju »GRADIS«, kjer sem še danes. Spominjam se mojih prvih del na terenu pri regulaciji Mure, Gornje Bistrice, Gornje Radgone, mostu v Petanjcih, hidrocen-

Srečanje z Abrahamom

FILIPČIČ Avgust se je rodil 21. VI. 1921 v Godemarcih pri Ljutomeru. Ker je pred kratkim srečal Abrahama, nam je o svojem življenju povedal takole.

Takoj po končani osnovni šoli sem se učil za vajenca pri kurjačih za parne kotle in tik pred izbruhom druge svetovne vojne sem postal strojnik parnih kotlov. Vse moje nadaljnje načrte je prekinila vojna in ker smo živeli doma v obmejnem nemškem pasu, so me Nemci mobilizirali. Leta 1944 sem se vrnil domov, kjer sem ostal do konca vojne. V teh letih sem se tudi vključil v osvobodilno gibanje na terenu.

trale Vuzenica in Zirovnice ter Savice, Kidričevega, Maribora, avtocesto Ljubljana in Zagreb in še celo vrsto drugih.

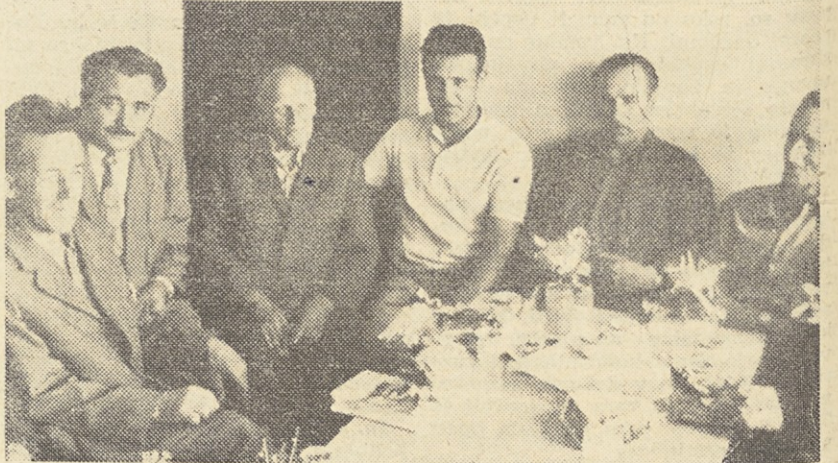
Kljub težkemu delu so bile to prijetne ure, katerih se prav rad spominjam. Seveda pa so bile vmes tudi kakšne grenke. Vse to je sedaj že daleč za nami. Se vedno pa se rad popeljem s svojim fičkom v te kraje, da vidim, če so kaj novega dodelali za nami.

V podjetju sem zadovoljen in upam, da bom ostal pri njem do svoje upokožitve. Želim si le, da bi ostal zdrav in da bi kolikor mogoče vestno in v zadovoljstvo vseh opravljal svojo delovno dolžnost.

Tudi uredništvo se pridružuje njegovi želji ter mu želi — še na mnoga leta!

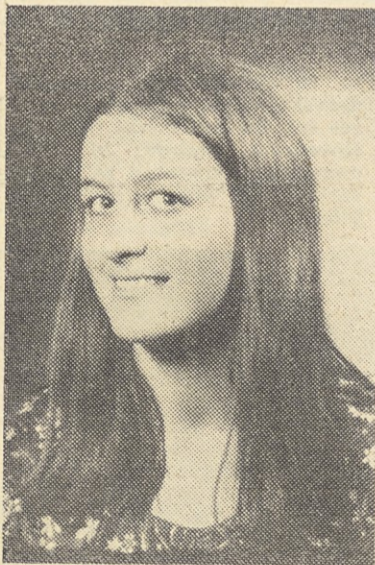
Ob tridesetletnici Osvobodilne fronte so se na Urhu pri Ljubljani zbrali naši vajenci

S skromne slovesnosti ob proslavi 4. julija v ljubljanskih kovinskih obratih

MALI INTERVJU

Koristna praksa

prakse zelo dobro počutila. Vsi so bili do mene prijazni in mi vseskozi pomagali z nasveti. Mislim, da je za nas študente počitniška praksa zelo koristna, saj le tako se boljše spoznamo s bodočim delom in povežemo teorijo s prakso.

Zadovoljna sem bila in vsakemu bi priporočala, da se zaposli pri tako solidnem podjetju, kot je Gradis.

Wilhelm Nuyten, študent gradbene fakultete iz Nizozemske

Ze samo to, da sem imel priložnost obiskati Jugoslavijo, mi veliko pomeni. Lepa je vaša domovina, mnogo se gradi in vaš

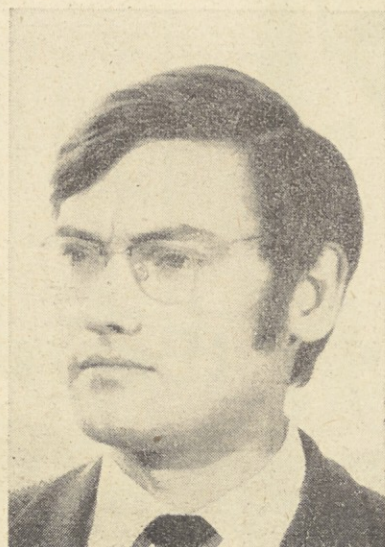

standard je sorazmerno visok. Zelo sem bil zadovoljen tudi s prakso, še posebno na avtocesti, na »Ravbarkomandi«. Moram priznati, delate zelo kvalitetno.

Ko se bom vrnil v svojo domovino, bom o Jugoslaviji povedal samo lepo, vsekakor pa bom v Jugoslavijo še prišel.

Kristina Zupin, študentka I. letnika ESS v Ljubljani.

Delam v likvidaturi podjetja. Počutim se dobro in dokaj hitro sem se vživela v delo. Počitniška praksa je za nas mlade zelo koristna, saj je to prvič, da sem spoznala organizacijo »nekega podjetja od znotraj«.

V letošnjem letu smo sprejeli na obvezno počitniško prakso preko 200 študentov raznih šol, predvsem pa študentov gradbene srednje šole in gradbene fakultete. Obvezna počitniška praksa je nedvomno koristna za študente, saj pri praktičnem delu povežejo teorijo s prakso.

O počitniški praksi smo se razgovarjali z nekaterimi študenti, ki so nam dejali takole:

Majda Marn, študentka srednje ekonomske šole v Ljubljani.

Na počitniški praksi sem bila dodeljena v gospodarsko finančni sektor centrale podjetja. Moram priznati, da sem se ves čas

(Ne)enake možnosti za oddih

● Počitniški domovi

Ni dolgo od tega, ko smo povečali zmogljivost naših počitniških domov, hkrati pa preuredili večje število ležišč v Ankaranu in na Pohorju. V Poreču in Ankaranu, na Pohorju in Golteh imamo zdaj okoli 250 ležišč. Z njimi omogočamo v poletni sezoni v dveh obmorskih domovih in v celotni sezoni v dveh planinskih domovih počitnice naših delavcev letovanje po 10 dni.

Dejansko ne letuje niti četrtina delavcev. Le pri umskih delavcih je korišćenje počitniških domov zadovoljivo, saj letuje skoraj vsak drugi s svojo družino.

Najslabše je pri nekvalificiranih delavcih, ki ne dosežejo niti številke 3%. Telesna izčrpanost gradbenih delavcev je tolikšna, da bi morali ravno ti delavci v večji meri izkoristiti letni dopust za počitek v počitniških domovih. Nekvalificirani, pa tudi večina polkvalificiranih in nižje strokovnih delavcev ne uporabijo svojega dopusta za oddih bodisi zaradi pomanjkanja denarja ali zato ker uporabijo dopust za delo doma ali za fuš.

● Malo denarja — še manj počitka

Gradis je za te delavce zvečal popust in jim s tem omogočil cenejše letovanje. Kadar pa primakne še kakšen dinar sindikalna organizacija, pa je omogočeno takemu delavcu letovanje domala zastonj.

Toda veliko število oddihov potrebnih delavcev odklanja tako pomoč za letovanje. Razlogi so različni:

- škoda denarja za »letovanje«,
- predvidoma neudobno počutje med sebi nenakimi,
- uporaba dopusta za pridobitev denarja z delom namesto za »zapravljanjem na letovanju«.

— obisk družini, ki zaradi številčnosti ne more letovati z njim.

Psihofizični testi nam bi morali pokazati, kakšno škodo utrpijo delavci in podjetje v primerih, ko se delavec vsaj enkrat letno ne odpočije.

Zlasti sindikat naj bi bil vztrajnejši in izčrpane ter bolehe delavce pod zdravstveno prisilo zastoj pošiljal na letovanje — lahko tudi zunaj glavne sezone.

Zanimivo je, da se precejšen del delavcev, ki so bili »primorani« letovati, v prihodnje ponovno odloča za letovanje — tudi zato, ker so se ti delavci po letovanju precej bolje počutili, nekateri skoraj kot prerajeni.

● Še enkrat — solidarnost

Pri tako organiziranem letnem oddihu delavcev zbledijo razlogi in zahteve, naj se ves denar, namejen za regrese, razdeli vsem enako. Take zahteve pa so vendarle upravičene, dokler prispevajo za regrese vsi, koristijo pa jih v večji meri delavci z nadpoprečnimi prejemki. Hkrati pa take zahteve tudi niso dovolj utemeljene, ker gre za namenski denar za prepotreben oddih delavcev, ne pa za osebni dohodek.

Ali ne bi kazalo za naslednje leto uvesti še nekaj več solidarnosti na to področje, to je izenačiti pogoje za letovanje? Delavcem, ki bi imeli v letu 1971 nizke zasluge, na primer nižje kot 5 dinarjev na uro, bi z regresom pokrili v letu 1972 polno ceno letovanja. Delavci, ki bi imeli nadpoprečne prejemke, na primer prek 15 dinarjev na uro, pa bi zmogli plačati tudi »polno« ceno. Le-ta je letos v višini 35 dinarjev za oskrbni dan komajda pol tako visoka, kot znašajo normalne gostinske cene. Izgube počitniških domov plačujejo vsi, tudi nekoristniki cenениh uslug. Spričo tega je breme dvakrat nepravilno razdeljeno med člane kolektiva.

● Delo in počitek

Seveda pa je letni dopust le ena oblika oddiha. Še pomembnejša oblika oddiha je tedenska in še posebej dnevni počitek, kakor tudi polurni počitek med delom.

Kaj smo organiziranega storili za kar najbolj smotrno uporabo tega počitka?

Res smo organizirali predvsem nadure popoldne, nadure v soboto, da — celo nadure v nedeljo. Počitek, kaj bi to, če pa po planu zaostajamo za teden, tedne, mesece ali več dni.

Kdo bi tedaj mislil na počitek, na bolezen, na poškodbe zaradi preutrujenosti, na invalidnost ali predčasno upokojitve? Še delavci sami ne, saj potrebujejo denar. Za nadure pa se dobi celo dodatek, ki bo kmalu znašal spet 50 %.

Administrativno smo omejili število nadur na največ 100 na mesec. Zaradi povečanja dodatka in zaradi zmanjšanja obsega del bomo morali to število še znižati! Sindikat se bo neposredno vpletel, če se bodo še naprej kršili predpisi (najkrajši čas dnevnega in tedenskega počitka, naročanje nadur mimo zakonskih in internih določil) in zahteval sankcije za (ne)odgovorne kršitelje predpisov.

● Izkoristimo vse možnosti za rekreacijo

Možnosti za povečanje rekreativno, to je okrepitveno uporabo odmora — dnevnega, tedenskega in letnega — je veliko. Naj jih nekaj, poleg navedenih naštejemo:

1. higiensko in kulturno urejene jedilnice in garderobe na gradbiščih,
2. sodobni samski domovi,
3. športne naprave in organizirana športna aktivnost,
4. izleti,
5. prireditve.

Modrovati ni tako težko, naštevati možnosti še manj težje je premakniti kolo, včasih celo nazaj. Pomaknimo ga naprej, organizirani v sindikatu, za dobrobit vseh delavcev.

S. U.

Stari zapuščajo velike vrzeli

Tudi na Jesenicah je še vedno precejšen problem v pomanjkanju delovne discipline — Močno primanjkuje kvalificiranih kadrov

Jeseniška enota ima te dni 567 zaposlenih. Približno tretjina so domačini — Slovenci iz jeseniške okolice in drugih krajev, vsi drugi pa so doma iz BiH, Hrvatske in drugih republik. Kateri pa so na Jesenicah pglavitni problemi, s katerimi se mora skoraj vsakodnevno ukvarjati tukajšnja kadrovska-socialna služba?

»No, recimo ta, da ljudje zelo neradi gredo nasploh delat na Jesenicah. Včasih, takoj po vojni, je bilo drugače. Takrat so mnogi radi prišli v to obmejno mesto pod Karavankami, marsikdo zaradi razvijajoče se železarne, nekatere pa je tudi privlekla bližina meje, da so jo potem ob prvi priložnosti popihali čezno. No, danes tega ni več, ker gre lahko vsak, kdor hoče, čez mejo z regularnim potnim listom. Zdi pa se, da večino odbija od Jesenic predvsem slab, umazan in s sajami ter prahom pomešan zrak, ki res marsikomu tu zagreni življenje.«

»Kateri pa so tisti splošni problemi, ki jih občutite pri vsakdanjem delu?«

»Teh je kar precej,« je odvrnila tov. Ljuba. »Predvsem lahko trdim, da je še vedno na majavih nogah delovna disciplina. No, res je sicer, da mora človek marsikaj razumeti in tudi spregledati, vendar pa vse te olajševalne okoliščine le ne morejo zabrisati osnovnih ugotovitev. Predvsem opažamo, da večina delavcev še vedno odhaja iz podjetja svojevolično, tako da kar izginje in ga enostavno ni več. Zelo redki so tisti, ki pridejo in regularno prosijo za delovno knjižico ter ob tem povedo, da bodo zapustili podjetje. Precej je tudi nediscipline pri prihodu na delo, zlasti ob ponedeljkih. Niso tako redki primeri, da ta ali oni »udari plavega« ne samo v ponedeljek, ampak ga ne vidiš kar po tri ali štiri dni. Kot že rečeno, je to do določene meje razumljivo, saj marsikateri delavec živi ločen od družine po več tednov in tudi po nekaj mesecev, pa si seveda potem svoj stik z družino (ponavadi od petka do ponedeljka) želi čim bolj podaljšati. Seveda pa je takšno podaljševanje stikov z družino vendar-

le kršenje delovne discipline in včasih spravlja podjetje v neljube težave.«

»In še kakšni problemi?«

»O, seveda jih je, še kar dovolj. Tudi na Jesenicah — tako kot v večini krajev — močno občutimo zlasti pomanjkanje kvalificirane delovne sile. Še vedno primanjkuje dobrih tesarjev in sposobnih zidarjev. Precej jih je lani odšlo v Nemčijo, enako tudi letos. Odhod vsakega dobrega zidarja ali tesarja se nam zelo pozna,« je poudarila tov. Ljuba.

»Kaj pa odhajanje v pokoj?«

»Seveda odhajajo stari zidarji, tesarji in drugi delavci redno vsako leto tudi v pokoj. Letno zapustijo zaradi upokojitve naš kolektiv po trije do štiri delavci,« je razlagala Ljuba Tarmanova. »No, problem pa ni samo — da tako rečem — številčne narave. Bolj kot sama številka nas prizadene predvsem kvaliteta starih, izkušenih in predanih dobrih delavcev, ki odhajajo v pokoj. To so ljudje, ki zvečine za seboj zapuščajo zelo zelo globoke vrzeli, ki jih je marsikdaj resnično težko nadoknaditi.«

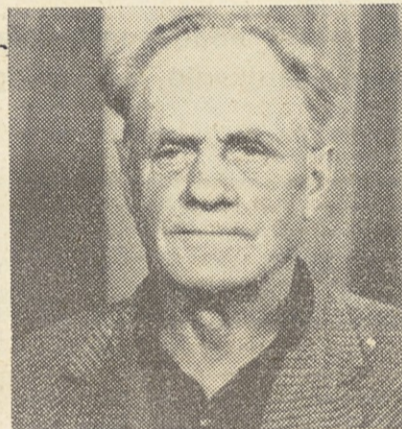
Posnemanja vredno

Letos 4. julija je poteklo trideset let, odkar je zajel plamen vstaje proti okupatorju vso našo takrat podjarmljeno domovino. S tem dnevem se je začel neizprosni boj proti okupatorju.

In prav na ta veliki dan se vsako leto 4. julija zberejo borci in aktivisti obrata KO Ljubljana. Tudi letos so to tradicijo nadaljevali.

Na skromni slovesnosti je govoril direktor enote Jožko Repše. Vsak član kolektiva, borec NOB, pa je prejel malo knjižno darilo.

To je lepa gesta kovinskih obratov Ljubljana in skromno priznanje vsem tistim, ki so se v času revolucije borili za to, kar danes imamo.

Franc Gruđen

Ivan Zvornik

Delavci OGP odhajajo

V obratu gradbenih polizdelkov v Ljubljani se drug za drugim vrstijo poslovilni večeri. V zasluženi pokoj odhajajo zaslužni člani kolektiva, ki so vrsto let sodelovali pri utrjevanju kolektiva.

FRANC GRUĐEN, je bil pri podjetju polnih 20 let. Pri OGP je zadnjih 12 let opravljal službo delovodje. Njegova prva zaposlitev je bila pri izgradnji železarne v Zenici, nato na avtocesti Krško, Trojane in končno od 1959. dalje pri OGP Ljubljana. Tov. Gruđen je bil znan predvojni sindikalni delavec, med vojni aktivist OF, po vojni pa je bil na republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev vse do vstopa v službo pri našem podjetju. Aktiven je bil tudi ves čas zaposlitve v našem podjetju. Vedno je bil v prvih vrstah kot sindikalni delavec, kot komunist, član DS.

JANEZ SOČIČ je od prvega dne delal na separaciji v Ljubljani. S svojim znanjem in prizadevnostjo si je v podjetju pridobil kvalifikacijo. Rasel je v siromaštvu. Rojen je bil v Gradcu (Avstrija) v sirotišnici. Poznal ni ne očeta in ne matere. Kot otrok je že okusil grenko tujo otroško oskrbo. Kasneje je služboval kot pastir in hlapec. Zadnjih 16 let, kot sam pravi, je živel kot človek. Izpolnil je polnih 40 let službe. Ves srečen je sprejel odločbo o pokojnini 1000.—din mesečno. Z lastnimi prihranki si je kupil družinsko stanovanje, vendar v

njem stanuje žal še vedno sam. Z vsem se je oskrbel, samo z ženo ne.

IVAN ZVORNIK je bil pri podjetju polnih 15 let. Prepotoval je veliko gradbišč, avtoceste, Črno goro in končno je bil zadnja leta pri OGP. S svojim prizadevanjem pri delu in učenjem je 1962. položil izpit za KV betonerja. Bil je vzor vsem članom kolektiva. S svojo življenjsko izkušnjo kot proletarec iz otroških let je v vrandal širom domovine in si služil vsakdanji kruh. Pred vojni je bil tudi natakark neke v Srbiji, pozneje je bil v glavnem v gradbeništvu. Svoje znanje je vedno z veseljem prenašal na mlajše sodelavce. V kolektivu je zelo priljubljen.

IVAN MAVČEC je bil pri podjetju 23 let. Začel je v Mariboru, Zenici, avtocesta Krško, končno je zadnjih 13 let delal pri OGP Ljubljana, od koder je odšel v zaslužni pokoj.

O njegovem življenju je bilo več pisano ob njegovi 60-letnici.

Vsem odhajajočim izrekamo za vestno in požrtvovalno delo vso zahvalo in ji želimo, da bi zaslužni pokoj še dolgo uživali.

Martin Pižent

»Mislim, da so na Jesenicah pristočni vsak dan skoraj isti problemi, kot v Ljubljani, Mariboru, Celju ali kje drugje, le da so na Jesenicah ti problemi še morda nekoliko svojstveno obarvani,« je začela pripovedovati Ljuba Tarmanova, vodja kadrovsko-socialne službe v jeseniškem Gradisu.

»Kateri pa so ti svojstveni problemi?« sem vprašal.

Oj, šofer, srečno pot!

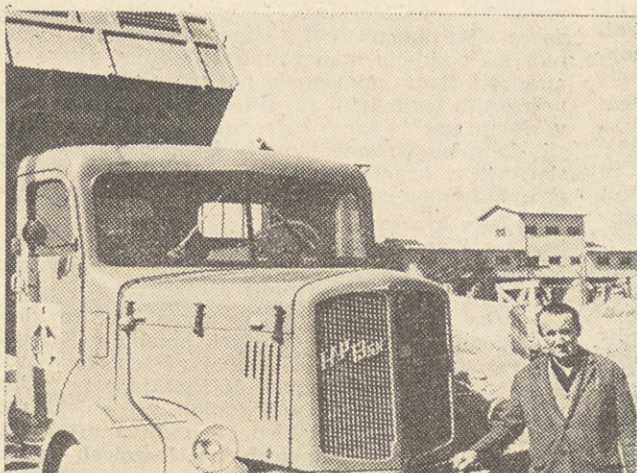
Kakor vsako leto smo tudi letos 13. julija proslavljali dan šoferjev. Res je sicer, da v SPO, kjer bi morali dan šoferjev pravzaprav slaviti »po uradni dolžnosti«, letos niso ob tem dnevu naredili oficialnega slavlja, ker bodo dan šoferjev v kratkem proslavljali skupaj z dnevom obrata.

Ob prazniku šoferjev je prav, da povemo še nekaj števil. Naši šoferji — seveda tisti »pravi« in ne navadni amaterji — so letos v našem podjetju na 74 tovornih avtomobilih različnih tipov do 15. junija prevozili 709.676 km, medtem ko so lani z istim številom vozil opravili kar milijon in 724.256 km.

Ob dnevu šoferjev seveda želimo vsem našim tovarišem, ki dan za dnem sedijo za volani tovornjakov, na vseh poteh srečno vožnjo in čim manj okvar, tako da bodo vse vožnje tudi kar najbolj prijetne.

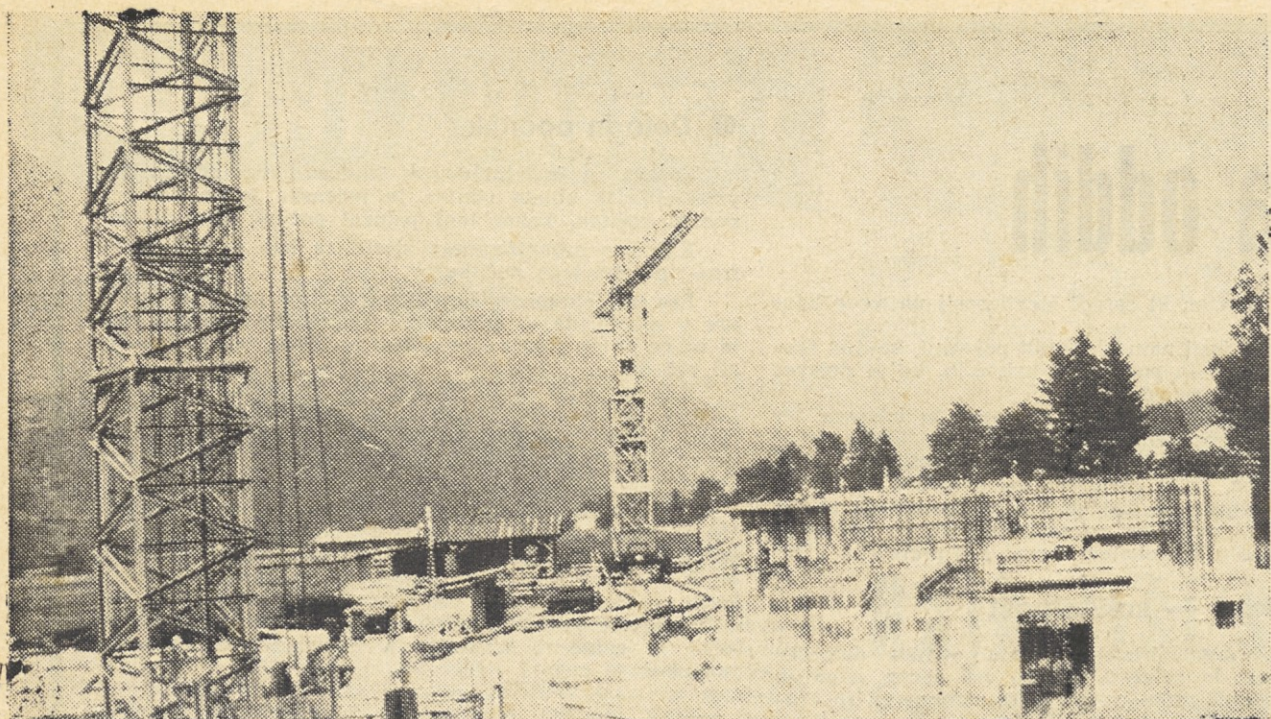
Božo Zevnik

Feliks Bergant

Mirko Kern

V Kranjski gori gradimo nov hotel A kategorije za turistično podjetje Kompas iz Ljubljane

Tudi na Kompasovem hotelu isto: železo...

V Kranjski gori so že dobro vidni obrisi bodočega hotela A kategorije, ki naj bi bil že letos pod streho — Ali bo pomanjkanje betonskega železa zavrlo polet graditeljev?

V Kranjski gori, tik za Petrolovo bencinsko črpalko ali še bolje — takoj za motelom — so že dobro vidni obrisi bodočega hotela A kategorije, ki ga gradi naša jeseniška enota, financira pa turistično podjetje Kompas iz Ljubljane. To bo res lep, sodoben hotel, ki bo imel v treh nadstropjih in v treh traktih okrog 400 ležišč, večji del v dvoposteljnih sobah, nekaj pa tudi v enoposteljnih oziroma v triposteljnih.

Novi hotel, ki naj bi bil že letos do zime pod streho, tako da bi ga lahko prihodnje leto še znotraj uredili in pred zimo 1972 predali investitorju, bo resnično pomembna pridobitev ne samo za Kranjsko goro, marveč za slovenski turizem sploh. Hotel je grajen v tipičnem gorenjskem slogu, tako da se vrašča v okolje (projektant inž. arh. Slapšak), v kletnih prostorih bodo garaže, bar, plavalni bazen in keg-ljišče. Seveda bo v hotelu tudi sodobno urejena restavracija, tako kot tudi dvigala in še marsikaj, kar pogojuje kategorija A (na primer vsaka soba mora imeti svojo kopalnico in podobno). Objekt, ki bo, kot rečeno, usposobljen v treh med seboj povezanih traktih, bo imel fasado iz belega betona, streha pa bo lesena, prekrita s salonitno kritino. Računajo, da bo hotel z vso opremo vred veljal okrog pet milijard starih dinarjev. Pomembno je, da bo večji del opreme domačega izvora (tudi kuhinjska oprema), tako da bo tre-

ba uvoziti le dvigala in klimatske naprave.

Na gradbišču, ki je zažvelo letos aprila, je delo zdaj v polnem razmahu, saj je tu zaposlenih ves dan okrog sto delavcev. Zjutraj se delavci z avtobusom pripeljejo z Jesenic, zvečer jih spet avtobus zapele domov na Jesenice. V Kranjski gori delajo zdaj od 6. do 18. ure, vmes je ura odmora za kosilo.

Na gradbišču so doslej imeli 90 delovnih dni in upajo, da jim bo poleti oziroma jeseni vreme toliko naklonjeno, da bodo objekt še pred snegom in zimo spravili pod streho ter zasteklili. Zdaj so najdlje na traktu C, kjer so na kletni plošči, opažena pa je že tudi prva etaža. Delno so izgotovljeni temelji v traktu A, tako da bodo najhitreje napredovali na traktu C, za njim pa v A in B.

Čeprav doslej na gradbišču ni bilo kakšnih posebnih težav oziroma zastojev, se graditelji vendarle boje, da bi pomanjkanje železa ogrozilo

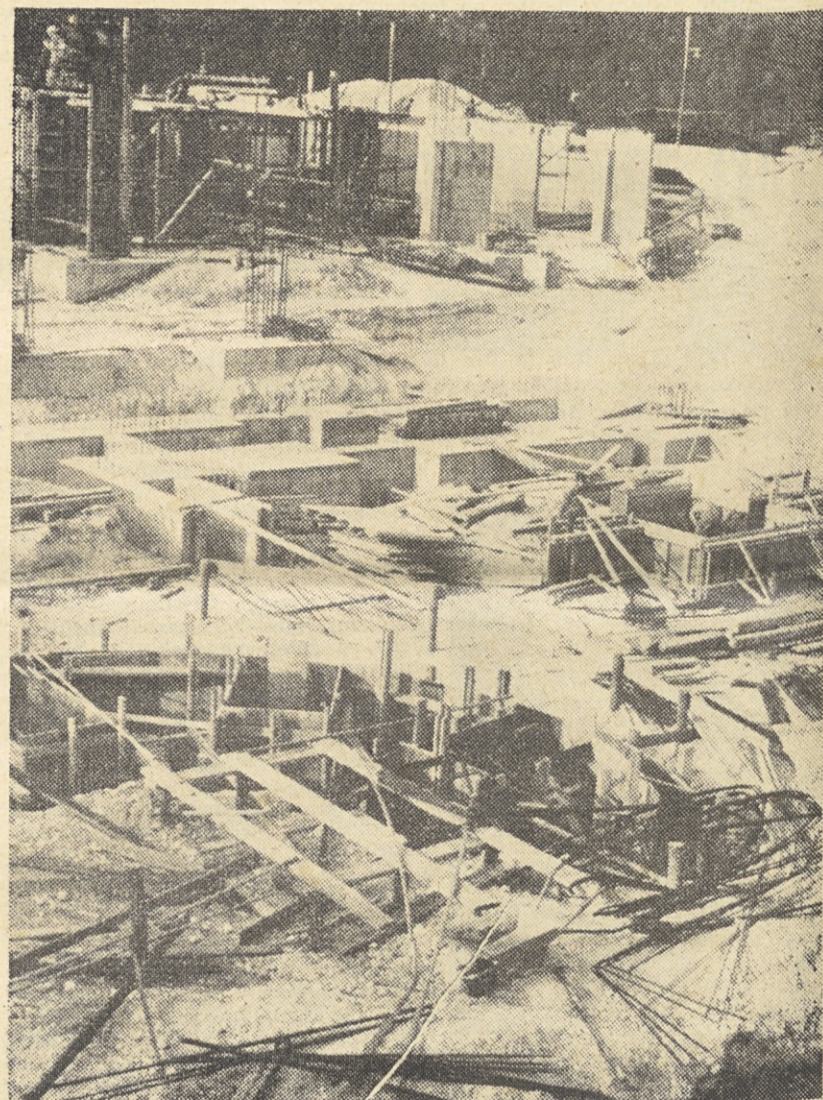
postavljene roke. Z drugimi besedami to pomeni, da bi pomanjkanje železa lahko onemogočilo dograditev hotela do strehe pred letošnjo zimo, to pa bi seveda vplivalo tudi na končni rok usposobitve objekta, kajti če hotel pred bližnjo zimo ne bo pod streho in zasteklen, je tudi veliko vprašanje, če bi ga lahko pred zimo 1972 povsem dograjenega predali investitorju.

Na gradbišču sicer niso imeli na dobave železa kakšnih izredno ostrih pripomb, boje se pa, da bo ta problem vedno hujši in hujši, saj je znano, kako je pomanjkanje železa že kritično. Vrh tega vedo, da ima pred vsemi investicijami popolno prednost hitra cesta Vrhnika—Postojna. Že doslej železo ni prihajalo tako sinhronizirano, kot bi si želeli, vrh tega pa imajo na gradbišču dva stolpna žerjava, in že sama ta dva stroja — če ju hočejo res dobro izkoristiti — terjata kar precejšnje količine betona in železa vsak dan. Tako se torej na gradbišču v Kranjski gori bolj boje ti stega, kar še lahko pride, kot pa da bi se kdo ve kako žolčno pritoževali.

No, upajmo, da bodo temne slutnje graditeljev hotela v Kranjski gori ostale res samo temne slutnje in da pomanjkanje železa ne bo tako hudo, da bi lahko zavrlo delovni polet graditeljev.

Betoniranje stebrov v Kranjski gori

Pogled na gradbišče

gradnjah v Kranju se prav do Portoroza razteza kar široka in pisana paleta gradbišč, na katerih so letos zaposleni jeseniški delavci. Skratka, trdoživost in sposobnost kolektiva med Mežakljo in Karavankami, ki je dostikrat preživljal težke čase, pa ni nikoli klonil, marveč iz vseh zagat izšel še bolj prekaljen in neupogljiv, sta porok, da se ta naša enota lahko z zaupanjem ozira v svojo prihodnost.

V KRANJU NUJEN SAMSKI DOM

Direktor jeseniškega Gradisa Franc Vouk o bližnjih in daljnih perspektivah naše enote na Gorenjskem — Letos 9 starih milijard realizacije

Vse kaže, da bo jeseniški Gradis letos potolkel vse rekordne glede proizvodnje in da tisti, ki so z usihanjem investicijske moči v jeseniški železarni videli tudi že stagnacijo jeseniške »Gradisove« enote, sploh niso poznali tega kolektiva. Dovolj je, če omenimo en sam podatek: na Jesenicah so si za leto 1971 postavili proizvodni plan v višini dobrih šest milijard, računajo pa letos že na realizacijo okrog devet starih milijard. To torej pomeni, da bo jeseniški »Gradis« kar za polovico presegel svoja letošnja planska predvidevanja.

V pogovoru z direktorjem jeseniške enote, Francem Voukom, smo izvedeli marsikaj zanimivega o bližnji in tudi o daljnji perspektivi te naše enote na Gorenjskem. »Predvsem moramo takoj usposobiti samski dom za naše delavce v Kranju, kajti ta dom je za nas več kot nujnost. Takoj nato pa bo treba misliti še na en tak objekt«, je dejal v pogovoru tov. Vouk.

Po njegovih besedah je prostor za prvi samski dom že pripravljen, prav tako so že na voljo načrti. Treba je torej samo zavihat rokave in zasaditi lopate, kot pravimo. V enem ali vsaj v dveh letih naj bi imel Gradis v Kranju dva samska domova za približno 250 delavcev.

In kaj utemeljuje tolikšen optimizem? Po besedah tov. Vouka je za tak realen optimizem dovolj argumentov. Predvsem si je Gradis v Kranju spet pridobil zaupanje in ugled vodilnega gradbenega kolektiva v Slo-

veniji, investitorji vedo, da je Gradis podjetje, ki lahko jamči za kvaliteto in hitrost gradnje, da ne omenjamo tudi konkurenčnosti glede cen.

So pa še drugi argumenti. Tako je na primer Gradis že lani navezal dobre poslovno-tehnične odnose s kranjskim Projektom, skupaj sta bila zgrajena hotel Creita in novo poslopje Merkurja (nasproti hotela Creina). Zelo dobre stike imamo tudi s stanovanjskim podjetjem in se tudi na področju stanovanjske graditve odpirajo znatne možnosti. Samo mimogrede naj omenimo, da bo Kranj v prihodnjih petih letih zgradil okrog 4000 novih stanovanj v blokih, kar že samo kaže na velike naloge v prihodnosti, da sploh ne omenjamo bodočih potreb po gradbenih storitvah v kranjski industriji (npr. Savi in drugih), na področju komunale, turizma, gradnje cest in podobno.

»Že v kratkem bomo pričeli graditi skupaj s Projektom na Planini pri Kranju novo stanovanjsko naselje«, je nadaljeval tov. Vouk. »Prvi zalogaj obsega tristo stanovanj, od teh jih bo Gradis prevzel sto.«

Tako se je torej jeseniška enota letos res dobro odrezala kot malokatera. Ob dveh hotelih v Kranjski gori (prvega smo začeli graditi skupaj z jeseniško »Savo«, drugega za podjetje »Kompas« iz Ljubljane pa zidamo sami), ob tovarni »Elan« v Begunjah, več objektih na Bledu (nova hala za LIP-Bled, dograditve pri hotelih Lovca in Jelovica), stolpnih na Jesenicah in številnih

